

Ylä-Savon kuntien yhteinen maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2011–2015

29.11.2011

Sisällysluettelo

1. Maahanmuuttajien kotouttamisohjelma	4
1.1 Maahanmuuttajat Ylä-Savossa.....	4
1.2 Kotouttamisohjelma.....	4
1.2.1 Uusi laki kotoutumisen edistämisestä ja kunnan vastuut.....	4
1.2.2 Kotouttamisohjelman sisältö ja tavoite.....	5
1.2.3 Kotouttamisohjelman valmistelu.....	6
1.2.4 Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys.....	7
1.3 Maahanmuuttajien osallisuus.....	7
1.3.1 Maahanmuuttajien kuuleminen ohjelman työstämiseen liittyen.....	7
1.3.2 Tiedotus.....	8
1.4 Kotouttamisohjelman sitominen kuntien muihin suunnitelmiin ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen.....	9
1.4.1 Kuntien strategiat.....	9
1.4.2 Kuntien talousarviot 2011 sekä talous- ja toimintasuunnitelmat vuosille 2011–2013.....	10
1.4.3 Kuntien toimintakertomukset.....	11
1.4.4 Kuntien yhdenvertaisuussuunnitelmat.....	11
1.4.5 Kuntien aiemmat kotoutumisohjelmat ja niiden toimeenpano.....	11
1.4.6 Hyvien etnisten suhteiden edistäminen Ylä-Savossa.....	122
2. Maahanmuuttajatyön yhteistyöverkostot	13
2.1 Maahanmuuttohallinnon toimijoita Suomessa.....	13
2.2 Maahanmuuttajatyön neuvottelukunta Ylä-Savossa.....	14
3. Kotouttamista tukevat toimet	15
3.1 Alkuinfo.....	15
3.1.1 Valtakunnallinen perustietoaineisto.....	15
3.1.2 Alueellinen maahanmuuttajaopas.....	15
3.2 Maahanmuuttajaneuvonta.....	16
3.3 Alkukartoitus.....	16
3.4 Kotoutumissuunnitelma.....	18
3.4.1 Kotoutumissuunnitelman sisältö.....	19
3.4.2 Alaikäisen kotoutumissuunnitelma.....	19
3.4.3 Perheen kotoutumissuunnitelma.....	19
3.4.4 Kotoutumissuunnitelmasta ja sen laatimisesta aiheutuvat velvollisuudet.....	20
3.5 Kotoutumis- ja suomenkielen koulutus.....	20
3.6 Tulkkipalvelut.....	21
3.6.1 Käytännön ohjeita tulkin käyttämiseen.....	21
3.6.2 TE-toimiston kielipalvelut.....	22
3.6.3 Kelan kielipalvelut.....	23
3.6.4 Pakolaisten kielipalvelut.....	23
3.6.5 Tulkki- ja käännöspalvelujen korvausten hakeminen ja maksaminen.....	23
3.7. Ylä-Savon toimijoiden monikulttuurisen osaamisen tukeminen.....	24
4. Palvelut maahanmuuttajille	25
4.1 Kunnan palvelut.....	25
4.1.1 Infopiste.....	25
4.1.2 Asuminen.....	25
4.1.3 Päivähoito.....	25
4.1.4 Koulut.....	26
4.1.5 Oppilaitokset.....	27

4.1.6	Terveydenhuolto ja sosiaalityö.....	27
4.1.7	Kirjastopalvelut	27
4.1.8	Nuoriso	28
4.1.9	Kansalaisopistot.....	28
4.1.10	Elinkeinopalvelut.....	29
4.2	Muiden viranomaisten palvelut.....	29
4.2.1	Poliisi	29
4.2.2	Maistraatti	29
4.2.3	Kela	30
4.2.4	TE-toimisto.....	30
4.2.5	Verotoimisto.....	31
4.3	Muut toimijat.....	31
4.3.1	Seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt.....	31
4.3.2	Järjestöt ja vapaaehtoistoiminta.....	322
5.	Kehittämiskohteet ja niiden seuranta	333
LIITTEET	37
	Liite 1 Yhteystiedot.....	37
	Liite 2: Maahanmuuton sanastoja.....	48
	Liite 3: Ulkomaalaisten oleskeluluvat Suomessa.....	49
	Liite 4: Kaaviot kotoutumisprosessista	50

1. Maahanmuuttajien kotouttamisohjelma

1.1 Maahanmuuttajat Ylä-Savossa

Ylä-Savossa (Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi, Vieremä) asuu vähän vajaat 60 000 asukasta, joista noin 500 on maahanmuuttajia. Maahanmuuttajien määrä on siis vajaat 1 % koko alueen väestöstä (tilastot 10/2010). Suurimmat kansalliset ryhmät, lähes 60 % maahanmuuttajista Ylä-Savossa on venäläisiä ja virolaisia. Ylä-Savon kunnat eivät tällä hetkellä ota vastaan pakolaisia. Suurimmat syyt maahanmuutolle Ylä-Savossa ovat perhesiteet sekä työn tai opiskelun perässä alueelle muutto.

1.2 Kotouttamisohjelma

1.2.1 Uusi laki kotoutumisen edistämisestä ja kunnan vastuut

Suomessa astui voimaan uusi laki kotoutumisen edistämisestä 1.9.2011.

Kotouttamislain (N:o 1386) tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta ottaa osaa aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. (1 luku, 1 §)

Suomeen muutetaan useista eri syistä. Uuden kotouttamislain lähtökohtana on vastata maahanmuutossa viimeisen 20 vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Tavoitteena on myös laajentaa kotouttamislain soveltamisalaa: uusi esitys kattaa kaikki maahanmuuttajat, lukuun ottamatta lyhytaikaista maassa oleskelua.

Uudistuksen tavoitteet:

- Uudessa laissa huomioidaan kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilöt.
- Kotoutumisen kaksisuuntaisuutta edistetään. Kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa.
- Kotouttamistoimenpiteiden vaikuttavuutta lisätään ja niiden seuranta parannetaan.
- Alkuvaiheen ohjausta parannetaan. Maahan tulon alkuvaiheessa on tärkeää saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä neuvontaa kielikoulutus- ja työnhakuaiheissa.
- Haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjäytymistä ehkäistään. Haavoittuviin ryhmiin kuuluvat esimerkiksi vammaiset, vanhukset ja vaikeassa tilanteessa elävät naiset ja lapset.
- Maahanmuuttajien osallisuutta lisätään.
- Pakolaisten hallittua kuntiin sijoittamista vahvistetaan.

Lähde: Sisäministeriö, maahanmuutto-osasto, joulukuu 2010

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava myös siitä, että

- kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille,
- maahanmuuttajille uudessa laissa tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää ja
- kunnan henkilöstön osaamista kotouttamisessa kehitetään.

Maahanmuuttajille tarkoitettuja toimenpiteitä ja palveluja voidaan järjestää myös kuntien välisenä yhteistyönä. (3 luku, 30 §)

Paikallisten viranomaisten on kehitettävä kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, työ- ja elinkeinotoimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt. Kunta tai useampi kunta yhdessä voi asettaa yhteistyössä paikallisten työmarkkina-, yrittäjä- ja kansalaisjärjestöjen kanssa kotouttamisen suunnittelun ja toimeenpanon kehittämistä sekä etnisten suhteiden edistämistä varten paikallistason neuvottelukunnan. (3 luku, 31 §)

1.2.2 Kotouttamisohjelman sisältö ja tavoite

Uuden kotouttamislain mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, työ- ja elinkeinotoimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan.

Kunnan kotouttamisohjelma voi sisältää:

1. selvityksen siitä, miten ohjelma kytkeytyy kunnan strategiseen suunnitteluun ja seurantaan;
2. suunnitelman siitä, miten kunnan yleiset palvelut toteutetaan maahanmuuttajille soveltuvina sekä suunnitelman erityisesti kotoutumista edistävästä ja tukevista toimenpiteistä;
3. tiedon kotouttamisen yhteensovittamisesta vastaavasta kunnan viranomaisesta sekä eri toimenpiteistä vastaavista tahoista;
4. suunnitelman lasten ja nuorten kotoutumisen sekä sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä;
5. suunnitelman työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien kotoutumisen ja sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä;
6. monivuotisen suunnitelman 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä;
7. suunnitelman hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistämisestä;
8. suunnitelman kunnan kotouttamisohjelman seurannasta ja ajan tasalla pitämisestä.

Kunnan kotouttamisohjelmassa voidaan lisäksi määritellä kunnan ja kansalaisyhteiskunnan väliset yhteistyömuodot. (luku 3, 32-33 §)

Ylä-Savossa tavoitteena on ollut luoda kotouttamisohjelmasta käytännön työkalu alueen viranomaisten käyttöön, jossa kotouttamistoimet ja eri toimijoiden välinen työnjako on selkeästi kirjattu. Kotouttamisohjelma voi toimia myös henkilöstön perehdytysmateriaalina maahanmuuttaja-työhön. Jotta maahanmuuttaja-asiat Ylä-Savossa kehittyisivät eteenpäin, määriteltiin kotouttamisohjelmaan myös vuosittain seurattavia kehittämiskohteita.

1.2.3 Kotouttamisohjelman valmistelu

Ylä-Savossa päädyttiin valmistelemaan kotouttamisohjelmaa 7 kunnan välisenä yhteistyönä, koska maahanmuuttajien määrät yksittäisissä kunnissa ovat melko vähäiset. Kuntien välillä on jo olemassa olevaa yhteistyötä maahanmuutto-asioissa, joten yhteisen kotouttamisohjelman teko oli luonnollinen ratkaisu. Työskentely aloitettiin syksyllä 2010 moniammatillisella koto- työryhmällä, johon kuuluu jäseniä jokaisesta kunnasta sekä mm. oppilaitoksista, TE-toimistosta, hankkeista ja seurakunnasta. Koto- työryhmän henkilöt löytyvät liitteestä.

Ohjelman valmistelun loppupuolella syys-lokakuussa 2011 järjestettiin tiedotus- ja keskustelutilaisuudet kaikissa Ylä-Savon kunnissa maahanmuuttajien kotoutumiseen ja kotouttamisohjelman valmistumiseen liittyen. Tilaisuuksissa (7 kpl) oli paikalla Vastaanottava Pohjois-Savo -hankkeen työntekijöiden lisäksi yhteensä 109 henkilöä, jotka olivat pääasiassa kuntien ja järjestöjen työntekijöitä (mm. kunnanjohtajia, kunnanhallitusten ja -valtuustojen puheenjohtajia) sekä maahanmuuttajia. Tilaisuudessa sai tuoda esiin kommentteja ja kysymyksiä ohjelmanteon tueksi, ja ne pyrittiin ottamaan huomioon ohjelmaa viimeisteltäessä. Mm. seuraavia asioita nousi keskusteluissa esiin:

- Maahanmuuttajat kaipaavat kontakteja suomalaisiin. Esim. järjestöjen ja yhteisöjen rooli tällaisten tapaamispaikkojen ja -mahdollisuuksien järjestämisessä on tärkeä.
- Tulkinkäyttö herätti keskustelua ja se koettiin edelleen hieman haastavaksi. Esim. mistä tulkkeja voi tilata? Pidettiin tärkeänä, että tulkiasioihin on kiinnitetty huomiota esim. tämän kotouttamisohjelman kehittämiskohteissa (luku 5).
- Etsivä nuorisotyö voisi jatkossa ottaa maahanmuuttajanuoret yhdeksi kohderyhmäkseen, jotta nuorten syrjäytymistä voitaisiin ehkäistä ja maahanmuuttajanuoria saataisiin enemmän nuorisopalveluiden piiriin.
- Muutamat 3. sektorin toimijat kertoivat, että heidän toiminnassaan on jo mukana maahanmuuttajia ja lisääkin voisi olla, kuten esim. 4H -yhdistys, Monitaitoset ry jne.
- Yhteistyö maahanmuuttoasioissa yritysten, kuntien ja maahanmuuttajien välillä nostettiin esiin tärkeänä asiana. Yrityksissä kaivataan paljon tietoa maahanmuuton alkuvaiheisiin ja tietoa ylipäätään alueella olevasta työvoimasta. Maahanmuuttajat taas tarvitsevat tietoa avoimista työpaikoista.
- Esim. metalli- ja maatalousalalla maahanmuuttajat kokivat työn kausiluontoisuuden ongelmallisena – välillä on paljon töitä ja välillä ei lainkaan. Mitä työntekijä voi tehdä silloin, kun töitä ei ole?
- Ylä-Savoon perustettavan maahanmuuttoasioiden neuvottelukunnan kokoonpanoon toivottiin valtion viranomaisia mukaan (esim. TE-toimisto, maistraatti, Kela).

Neuvottelukunnan tehtäviin tuli lisäsehdotuksena Ylä-Savon kiertävän maahanmuuttajaneuvojan työn seuranta ja ohjaus.

- Kunnalle tulee uusia velvoitteita uuden kotouttamislain myötä, joihin toivottiin valtion taholta enemmän tukea. Esim. kunnan työntekijöiden monikulttuuristen valmiuksien parantaminen koettiin erittäin tärkeäksi, mutta resursseja vieväksi tehtäväksi.
- Yleisesti kunnissa ymmärrettiin maahanmuuton, erityisesti työperäisen, tärkeys varsinkin Itä-Suomessa, jossa väestö vanhenee ja vähenee. Asennoituminen maahanmuuttoa kohtaan oli positiivinen ja vastaanottava.

1.2.4 Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys

Uuden kotouttamislain mukaan kuntien kotouttamisohjelmat tulee päivittää vähintään 4 vuoden välein. Ylä-Savon kotouttamisohjelma päivitetään kokonaisuudessaan siis seuraavan kerran vuonna 2015.

Kotouttamisohjelma on rakennettu niin, että eri toimijoiden yhteystiedot löytyvät ohjelman liitteenä ja niitä päivitetään vuosittain. Samoin ohjelmaan kirjattuja kehittämiskohteita seurataan ja tarkistetaan vähintään kerran vuodessa.

Ylä-Savon kotouttamisohjelman päivitysvastuu on alueelle perustettavan maahanmuuttoneuvottelukunnan pääasiallinen tehtävä. Neuvottelukunta kokoontuu pari kertaa vuodessa. Neuvottelukunnan toiminnasta lisää luvussa 2.2.

1.3 Maahanmuuttajien osallisuus

1.3.1 Maahanmuuttajien kuuleminen ohjelman työstämiseen liittyen

Ylä-Savon maahanmuuttajille tehtiin maaliskuussa 2011 kysely liittyen kuntien palveluihin maahanmuuttajille. Kyselyssä tuotiin esille se, että alueelle ollaan parhaillaan valmistelemassa uutta kotouttamisohjelmaa, jonka vuoksi maahanmuuttajien mielipiteitä ja näkemyksiä kotoutumisesta kysellään. Kotouttamisohjelmaa työstävät tahot ovat kiinnostuneita kuulemaan maahanmuuttajien kokemuksia siitä, mikä Ylä-Savossa toimii ja mitä palveluita voisi vielä parantaa.

Lisäksi Ylä-Savon kotouttamisohjelmatyöryhmä kutsui kokoukseensa vierailemaan maahanmuuttajien edustajan, jota pyydettiin kertomaan näkemyksiä maahanmuuttajien kotoutumisesta ja sopeutumisesta Ylä-Savoon. Kyselyn ja kerrottujen asioiden pohjalta voidaan nostaa seuraavia huomioita:

- Alussa maahanmuuttajilla oli kieliongelmiä joidenkin suomalaisten työntekijöiden kanssa, koska jotkut työntekijät ovat ujoja puhumaan englantia. Eniten apua oli alussa saadusta ohjauksesta, esim. työnvälitystoimiston henkilökunnalta.
- Suomen kielen kurssija pidettiin hyvinä. Toisaalta ongelmana oli se, että kurssilla puhuttiin paljon venäjää, koska suuri osa opiskelijoista oli taustaltaan venäläisiä. Suomea opittiin kuitenkin eniten juuri kurssilla.

- Ilman kielitaitoa on hyvin vaikea löytää alueelta töitä. Oma motivaatio kotoutumiseen ja töiden löytymiseen on hyvin tärkeää.
- Päivähoitopaikan saamisessa ei ollut ongelmia.
- Vertaistuen merkitys kotoutumisessa on ollut tärkeä. Esim. kotoutumiskurssien osallistujat ja Porstuassa käyvät maahanmuuttajat tukevat ja auttavat toisiaan kotoutumaan.
- Kyselystä tuli ilmi epäaktiivisuus erilaisiin maahanmuuttajille suunnattuihin tapahtumiin osallistumisessa. Syitä tälle saattavat olla esim. väsymys uuden kielen ja kaiken muunkin tiedon oppimiseen sekä erilainen käsitys entuudestaan ko. tilaisuuksista.
- Maahanmuuttajat ovat kokeneet kulttuurishokin Suomeen tullessaan. Lasten sopeutuminen uuteen kulttuuriin ja suomen kielen oppiminen on ollut paljon nopeampaa kuin aikuisten.

Näiden lisäksi Ylä-Savon kotouttamisohjelmaa on ollut mahdollisuus kommentoida jokaisessa kunnassa pidettävän tiedotustilaisuuden yhteydessä, jonne on kutsuttu myös maahanmuuttajia. Tilaisuudet on pidetty syys-lokakuun 2011 aikana ja kotouttamisohjelman luonnos on ollut kaikkien luettavissa ennen tilaisuuksia internetissä.

Näiden kuulemisten avulla kotouttamisohjelmaan on löydetty tärkeitä kehittämiskohteita, joiden toteutumista seurataan ohjelman puitteissa säännöllisesti. Kehittämiskohteista on kerrottu tarkemmin kotouttamisohjelman luvussa 5.

1.3.2 Tiedotus

Maahanmuuttajille tiedotetaan kunnan palveluista Ylä-Savossa samoin kuin muillekin kuntalaisille. Lisäksi alueella on koostettu maahanmuuttajaopas, jonka tarkoituksena on tarjota vasta alueelle muuttaneelle maahanmuuttajalle tietoa kuntien palveluista. Oppaaseen on kerätty tietoa, joita maahanmuuttaja tarvitsee, kun hän aloittaa elämän uudessa maassa ja kunnassa.

Ylä-Savon maahanmuuttajaopas on julkaistu suomeksi ja sen käännökset valmistuvat syksyllä 2011 englanniksi, venäjäksi ja viroksi. Iisalmen maahanmuuttajaopas on julkaistu suomeksi, englanniksi ja venäjäksi. Oppaita päivitetään vähintään kerran vuodessa ja päivitysvastuu on Ylä-Savon yhteisellä maahanmuuttajaneuvojalla. Oppaat löytyvät sähköisinä osoitteesta: http://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Kaupunki-Info/Tietoa_maahanmuuttajille.iw3 sekä kaikkien Ylä-Savon kuntien nettisivuilta.

Iisalmen kaupungin internet-sivuilla on myös tietoa kaikille Ylä-Savon maahanmuuttajille osoitteessa: <http://www.iisalmi.fi/> → Muuttajalle → Tietoa maahanmuuttajalle. Sivujen päivitysvastuu on Ylä-Savon yhteisellä maahanmuuttajaneuvojalla.

Facebookissa on maahanmuuttajien itse ylläpitämä epävirallinen ryhmä ”Ylä-Savon monikulttuuri klubi”, jonka kautta myös tiedotetaan maahanmuuttajille alueella olevista tapahtumista ja tilaisuuksista.

1.4 Kotouttamisohjelman sitominen kuntien muihin suunnitelmiin ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen

1.4.1 Kuntien strategiat

Kunnat laativat strategiat yleensä valtuustokausittain. Iisalmen ja Kiuruveden kaupunkien tämän valtuustokauden strategioissa on mainintoja kansainvälisyysasioista. Kirjaukset painottuvat kansainväliseen yhteistyöhön ja sen laajentamiseen, kansainväliseen osaamiseen ja verkottumiseen sekä kansainvälisyyskasvatukseen.

- **Iisalmen strategia 2010–2014**

Iisalmen strategiassa todetaan, että ”Iisalmelaiset yritykset ja oppilaitokset ovat tunnettuja myös kansainvälisestä osaamisestaan”.

Painopistealueiksi on kirjattu:

- Osaaminen ja sivistys: Kansainvälisyys ja yrittäjyyskasvatus
- Toimivat yhteydet: Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö sekä kansallinen ja kansainvälinen verkottuminen.

Lisäksi strategiassa ovat seuraavat maininnat:

- Maaseutuelinkeinojen kohdalla tavoitteena on työperäisen maahanmuuton edistäminen
- Kansainvälisyys- ja yrittäjäkasvatuksessa tavoitteena kotouttamisen ja maahanmuuttajakoulutuksen toteuttaminen
- Yhteisöllisyyden edistämässä ja sosiaalisen pääoman kasvattamisessa tavoitteena monikulttuurisuus ja asenteisiin vaikuttaminen

Myös Iisalmen kaupungin uudessa palvelustrategiassa on huomioitu syyskuussa voimaan astunut kotouttamislaki ja maahanmuuttajien palvelut. Päävastuu maahanmuuttajien palvelujen järjestämisestä ja kehittämisestä on kaupungin keskushallinnolla.

- **Kiuruveden kaupunkistrategia 2009–2012**

Kiuruveden strategiassa yhtenä toiminta-alueena on kansainvälinen yhteistyö. Tavoitteeksi on asetettu kansainvälisen yhteistyön laajeneminen ja mittariksi on määritelty kansainvälisten yrityskontaktien määrä. Toimenpiteitä on kirjattu seuraavasti:

- kansainvälisten hankkeiden hyödyntäminen
- yhteistyö ulkomaalaistaustaisten kiuruvetisten kanssa
- suvaitsevaisuuden lisääminen
- yritys yhteistyö lähialueen (mm. Venäjä) yritysten kanssa
- kielitaidon kehittäminen (kieliohjelma, kansalaisopiston kielikurssit jne.).

- **Keitele, Lapinlahden ja Pielaveden** strategioissa ei ole mainintoja asiasta.

- **Sonkajärven** strategia on valmisteluvaiheessa.

- Vieremän kuntastrategiaan 2011-2016 on kirjattu, että huolehditaan maahanmuuttajien kotouttamisesta.

1.4.2 Kuntien talousarviot 2011 sekä talous- ja toimintasuunnitelmat vuosille 2011–2013

Strategisten kirjausten ja tavoitteiden sekä muiden hyväksytyjen ohjelmien ja suunnitelmien linjaukset tulisi konkretisoida talousarviovuoden ja taloussuunnittelukauden tavoitteissa ja toimenpiteissä. Vain siten pystytään saamaan aikaan toiminnassa konkreettisia tuloksia. Kirjauksia on em. asiakirjoissa mm. seuraavasti:

- **lisalmen kaupungin talousarvio sekä talous- ja toimintasuunnitelma**

Asiakirjaan on kirjattu seuraavat maininnat:

- Yleishallinto: lisalmen kaupungin palveluopas käännetään englanniksi ja venäjäksi
- Sivistyspalvelukeskus: päivähoiton sektorilla on maininta tulkkipalveluvaramuksesta erityispäivähoidossa
- Kulttuurilautakunta: kansalaisopiston yhdeksi toiminnan painopistealueeksi on kirjattu erityisryhmien huomioon ottaminen.

- **Kiuruveden kaupungin talousarvio sekä talous- ja toimintasuunnitelma**

Opetuslautakunnan yhtenä toiminnallisena tavoitteena talousarviovuodelle mainitaan seuraavaa ”Jatketaan perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa aloitettua kansainvälistä yhteistyötä sekä osallistutaan seudullisiin ja kuntakohtaisiin hankkeisiin.”

Sivistyslautakunnan toiminnallisena tavoitteena on maininta ”tehostetaan...maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksia kansalaisopiston opetukseen opetusministeriön myöntämän opintotukerahan tuella”

Suunnittelukauden toiminnallisissa tavoitteissa mainitaan ”Kehitetään kansalaisopiston toimintaa ... edistämällä ... monikulttuurisuutta.

- **Sonkajärven kunnan talousarvio sekä talous- ja toimintasuunnitelma**

Taloussuunnitelman mukaan kulttuurinen nuorisotyö kuuluu nuorisotyön toimintaan. Järjestetään kouluvierailuja ja kansainvälisyyteen liittyviä teemapäiviä sekä tehdään yhteistyötä alueen toimijoiden kanssa. Tavoitteena järjestää vähintään yksi kansainvälinen nuorten ryhmävaihto vuosittain.

Kulttuuritoimi järjestää tapahtumia kansainvälisten yhteistyöverkostojen kanssa.

Koulutoimella on kansainvälisyys mukana opetussuunnitelmissa. Vuoden 2011 teemana on kansainvälisyys ja kulttuuri-identiteetti. Valmistelussa on kolme uutta kansainvälisyys Hanketta, jotka odottavat rahoituspäätöksiä.

- **Vieremän kunnan talousarvio sekä talous- ja toimintasuunnitelma**

Vieremällä on sivistyslautakunnan alaisuuteen kirjattuna kirkonkylän koulun toiminnan painopistealueena kansainvälinen Comenius -projekti. Projekti on peruskoulun vastuualueella ja jatkuu vuonna 2011. Projektiin osallistuvat maat ovat Suomi, Italia, Ranska, Portugali, Espanja, Norja ja Iso-Britannia.

- **Muiden kuntien talousarviot sekä talous- ja toimintasuunnitelmat**

Muiden kuntien talousarvioissa sekä talous- ja toimintasuunnitelmissa ei ole mainintoja kansainvälisyydestä ja maahanmuuttajista.

1.4.3 Kuntien toimintakertomukset

Kuntien toimintakertomuksissa raportoidaan toimintavuonna saavutetut tulokset. Koska strategioissa, talousarvioissa ja toimintasuunnitelmissa on vain suppeita mainintoja maahanmuutosta ja kansainvälisyydestä, on luonnollista, että asioista ei ole myöskään raportoitu toimintakertomuksissa.

1.4.4 Kuntien yhdenvertaisuussuunnitelmat

Lapinlahden kunnanvaltuusto on hyväksynyt vuonna 2011 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Siinä ei ole mainintoja maahanmuuttajista, vaan heidät otetaan huomioon kuten muutkin mahdollisesti eri asemaan ja -kohteluun joutuvat ihmisryhmät.

Muut Ylä-Savon kunnat eivät ole laatineet yhdenvertaisuussuunnitelmia, mutta osassa suunnitelma on valmisteilla. Tasa-arvosuunnitelmat on hyväksytyt osassa kunnista.

1.4.5 Kuntien aiemmat kotoutumisohjelmat ja niiden toimeenpano

Ilisalmella, Kiuruvedellä ja Vieremällä on omat kotouttamissuunnitelmat, jotka on hyväksytty 2000-luvun alkupuolella. Pielaveden ja Keiteleen yhteinen kotouttamisohjelma on laadittu 2001. Muilla kunnissa ei ole voimassa olevia ohjelmia.

Suunnitelmiin kirjatut toimenpiteet ovat pääsääntöisesti toteutuneet. Kotouttamisohjelmien mukaan eri hallinnon alat ovat omalta osaltaan vastanneet tarpeen mukaan maahanmuuttajien palveluista.

Suunnitelmilla on selkeä päivitystarve mm. uuden lainsäädännön johdosta, joten seudun yhteisen kotouttamissuunnitelman valmistelu on tullut erittäin ajankohtaiseksi kaikkien kuntien osalta.

1.4.6 Hyvien etnisten suhteiden edistäminen Ylä-Savossa

Hyvien etnisten suhteiden edistäminen on tullut Ylä-Savon alueella tärkeäksi, koska alueelle suuntautuu työperäistä maahanmuuttoa ja muutoinkin maahanmuutto on lisääntynyt. Alueella selvitetään myös mahdollisuuksia pakolaisten ottamiseen.

Maahanmuuttoon liittyviä kielteisiä ilmiöitä on noussut esille mm. rasistisena kirjoitteluna, sanallisena uhkailuna, fyysisenä välivaltana ja ilkeiden kohdentamisena maahanmuuttajien yrityksiin.

Keskeisinä tekijöinä etnisten suhteiden edistämiseksi ovat tietämyksen ja tuntemuksen lisääminen sekä alueen asukkaiden että maahanmuuttajien keskuudessa. Alueen asukkaiden on tärkeää ymmärtää maahanmuuton syitä, olivatpa ne sitten esim. perhesiteet, työ tai pakolaisuus. Maahanmuuttoa katsotaan usein vain pakolaisuuden näkökulmasta ja koetaan, että pakolaiset käyttävät hyväksi maan sosiaaliturvajärjestelmää ja saavat sellaisia oikeuksia, joita oman maan kansalaisilla ei ole. Tällaiset virheelliset tiedot pitää pystyä oikaisemaan. Oikean tiedon lisääntyessä on myös mahdollista vaikuttaa asenteisiin. Asenteisiin vaikuttaminen on erittäin tärkeää lasten ja nuorten kohdalla ja tässä työssä ovat avainasemassa kodit ja koulut.

Jotta ennakkoluuloja ja pelkoja vieraita ihmisiä kohtaan voidaan hälventää, tulee molemmilla osapuolilla olla keskenään mahdollisuuksia normaaliin arkipäivän kanssakäymiseen. Tutustumisen kannalta on myös tärkeää järjestää erilaisia tilaisuuksia, joihin molemmat osapuolet voivat vaivattomasti osallistua. Tilaisuuksia voivat järjestää kaikki paikalliset toimijat kuten kunnat, oppilaitokset, järjestöt ja seurakunnat. Erityisesti kansalaisopistot ja muut oppilaitokset, jotka järjestävät maahanmuuttajien koulutusta ovat avainasemassa, koska heillä on koulutuksien kautta saatua laajempaa tietoa maahanmuuttajista ja heidän tarpeistaan.

Uuden päätoimisen maahanmuuttoneuvojan saaminen Ylä-Savoon on myös erittäin tärkeää, koska hänen kauttaan kunnat ja muut seudun toimijat saavat merkittävää tietoa maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyvistä kysymyksistä sekä palvelujen toimivuudesta. Hyödyntämällä kaikkea tätä tietoa voidaan edistää maahanmuuttajien kotoutumista Ylä-Savoon ja antaa myös asukkaille oikeaa tietoa maahanmuuttoon liittyvistä kysymyksistä.

2. Maahanmuuttajatyön yhteistyöverkostot

2.1 Maahanmuuttohallinnon toimijoita Suomessa

Asia	Maahanmuuttoasiat Suomessa	Vastuu
Maahanmuuttopolitiittiset linjaukset, toiminnan painopisteet	Maahanmuutosta vastaava ministeri ohjaa maahanmuuttopolitiikkaa valtioneuvoston linjausten mukaisesti	
Maahanmuuttohallinto- ja politiikka	Sisäasiainministeriö	
Maahanmuuttolainsäädännön kehittäminen	Sisäasiainministeriö	
Maahanmuuttoviraston tulosohtaus	Sisäasiainministeriö	
Vitsumin hankinta ulkomailla	Suomen ulkomaanedustusto	
Oleskelulupa, Suomen kansalaisen perheenjäsen	Poliisi	
Oleskelulupa, Suomessa asuvan ulkomaalaisen perheenjäsen	Maahanmuuttovirasto	
EU-kansalaisten oleskeluoikeuden rekisteröiminen	Poliisi	
Työntekijän oleskelulupa	Työvoimapolitiittinen harkinta: Työ- ja elinkeinotoimisto Muut edellytykset: Maahanmuuttovirasto	
Turvapaikka Oleskelulupa humanitaarisen tai toissijaisen suojelun perusteella	Henkilöllisyyden ja matkareitin selvittäminen, tiedoksianto: Poliisi Puhuttelut ja päätös: Maahanmuuttovirasto	
Turvapaikanhakijoiden vastaanotto	Maahanmuuttovirasto ohjaa vastaanottokeskustoimintaa	
Oleskelulupien jatkaminen	Poliisi, erityistapauksissa Maahanmuuttovirasto	
Käännättäminen	Päätös: Rajavartiolaitos tai Maahanmuuttovirasto Täytäntöönpano: Poliisi, Rajavartiolaitos	
Karkottaminen	Esitys: Poliisi, rajatarkastusviranomaisen Päätös: Maahanmuuttovirasto Täytäntöönpano: Poliisi	
Kansalaisuushakemus ja -ilmoitus	Maahanmuuttovirasto	
Muutoksenhaku	Hallinto-oikeudet (turvapaikka-asiat Helsingin hallinto-oikeus) Korkein hallinto-oikeus	
Kotouttaminen	Sisäasiainministeriö ohjaa kotouttamista. Kotouttamista tehdään myös koulutuksessa ja työvoimapaalveluissa, näissä ohjausvastuu on opetusministeriöllä ja työ- ja elinkeinoministeriöllä. Alueviranomaisina toimivat ELY-keskukset, joita sisäasiainministeriö ohjaa yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Paikallistasolla kunnat ja TE-toimistot tekevät kotouttamistyötä.	
Kotouttamisohjelma	Kunnat	
Maahanmuuttajalle tehtävä yksilöllinen kotoutumissuunnitelma	TE-toimisto (aikuisten maahanmuuttajien koulutus ja työllistyminen) ja kunnat (perusopetus, varhaiskasvatus, sosiaali- ja terveyshuollon palvelut)	

Lähde: Sisäasiainministeriö, Maahanmuutto-osasto. Maahanmuuton vuosikatsaus 2010.

2.2 Maahanmuuttajatyön neuvottelukunta Ylä-Savossa

Uuden kotouttamislain mukaan kunta tai useampi kunta yhdessä voi asettaa yhteistyössä paikallisten työmarkkina-, yrittäjä- ja kansalaisjärjestöjen kanssa kotouttamisen suunnittelun ja toimeenpanon kehittämistä sekä etnisten suhteiden edistämistä varten paikallistason neuvottelukunnan. (1386/2010, 3 luku, 31 §)

Ylä-Savoon esitetään perustettavaksi kotouttamisohjelmatyön valmistuttua Ylä-Savon maahanmuuttajatyön neuvottelukunta, jonka tehtäviä ovat:

- koko kotouttamisohjelman päivittäminen 4 vuoden välein (seuraavan kerran 2015)
- kotouttamisohjelman yhteystieto-osion päivittäminen ja kehittämiskohteiden seuranta kerran vuodessa (seuraavan kerran 2012)
- maahanmuuttoon liittyvistä asioista, toiminnasta, palveluista yms. tiedottaminen
- Ylä-Savon maahanmuuttajaneuvojan yhteistyöverkostona ja ”ohjausryhmänä” toimiminen
- kunnan työntekijöiden monikulttuurisuuskoulutusten koordinointi ja valvonta
- kulttuurienvälisen vuoropuhelun ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen Ylä-Savossa

Ylä-Savon maahanmuuttajatyön neuvottelukunta tulee toimimaan myös maahanmuuttajille sellaisena foorumina, jonka kautta esimerkiksi kehittämisideoita tai epäkohtia voi viedä tiedoksi kuntiin.

Neuvottelukuntaan pyydetään edustajat jokaisesta kunnasta (mielellään eri palvelualoilta), TE-toimistosta, maistraatista, poliisista, Kelalta, oppilaitoksista ja mahdollisuuksien mukaan järjestöiltä sekä yhteisöiltä (esim. seurakunnat, 3. sektorin toimijat). Neuvottelukunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Vuoden 2011 loppuun asti puheenjohtajana toimii Vieremän kunnan kansalaisopiston rehtori Maija-Leena Kemppainen. Uusi neuvottelukunta valitaan neljän vuoden välein. Seuraavan kerran ohjelmaa päivitetään ja uusi neuvottelukunta valitaan vuonna 2015.

3. Kotouttamista tukevat toimet

3.1 Alkuinfo

3.1.1 Valtakunnallinen perustietoaineisto

Maahanmuuttajalle annetaan tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa. Lisäksi maahanmuuttajalle annetaan tietoa palvelujärjestelmästä ja kotoutumistoimenpiteistä. Perustietoaineisto annetaan kaikille Suomeen muuttaville oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon, oleskeluoikeuden rekisteröinnin, oleskelukortin myöntämisen tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröinnin yhteydessä. Valtion viranomaiset vastaavat osaltaan perustietoaineiston sisällön tuottamisesta ja ajan tasalla pitämisestä. Sisäasiainministeriö vastaa perustietoaineiston yhteensovittamisesta, kääntämisestä ja jakelusta. Aineistoa jaetaan mm. poliisin ja maistraatin toimipisteistä. Perustietoaineisto on julkaistu 1.9.2011 ja se on selkokielen. Aineisto käännetään 10:lle Suomessa yleisimmälle maahanmuuttajien kielelle. Perustietoaineisto ja eri kieliversiot löytyvät sähköisenä osoitteesta: www.lifeinfinland.fi

Lisää tärkeää tietoa Suomessa asumisesta ja elämisestä löytyy osoitteesta www.infopankki.fi. Infopankki palvelee kaikkiaan viidellätoista kielellä: suomi, ruotsi, englanti, viro, ranska, venäjä, somali, serbokroatia, turkki, arabia, persia, kiina, albania, espanja ja kurdi. Infopankissa olevien linkkien kautta on saatavissa tietoa eri viranomaisten ja järjestöjen palveluista. Sivustosta on hyötyä niin maahanmuuttajille kuin heidän kanssaan työskenteleville.

3.1.2 Alueellinen maahanmuuttajaopas

Vastaanottava Pohjois-Savo -ESR-hanke on koonnut yhteistyössä paikallisten viranomaisten ja toimijoiden kanssa Ylä-Savoon ja Iisalmeen maahanmuuttajaoppaat, joiden tarkoituksena on tarjota vasta alueelle muuttaneelle maahanmuuttajalle tietoa kuntien palveluista. Oppaaseen on kerätty tietoja, joita maahanmuuttaja tarvitsee, kun hän aloittaa elämän uudessa maassa ja kunnassa. Oppaassa on asumiseen, työhön, koulutukseen, erilaisiin palveluihin ja harrastustoimintaan liittyvää tietoa sekä myös eri viranomaisten yhteystietoja.

Iisalmen maahanmuuttajaopas on julkaistu suomeksi, venäjäksi ja englanniksi, ja Ylä-Savon maahanmuuttajaopas on julkaistu suomeksi ja tullaan julkaisemaan vuoden 2011 aikana vielä englanniksi, venäjäksi ja viroksi. Oppaita päivitetään vähintään kerran vuodessa ja päivitysvastuu on Ylä-Savon yhteisellä maahanmuuttajaneuvojalla. Oppaat löytyvät sähköisinä osoitteesta: http://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Kaupunki-Info/Tietoa_maahanmuuttajille.iw3 sekä Ylä-Savon kuntien nettisivuilta.

Iisalmen kaupungin internet-sivuilla on myös tietoa kaikille Ylä-Savon maahanmuuttajille osoitteessa: <http://www.iisalmi.fi> → Muuttajalle → Tietoa maahanmuuttajalle. Sivujen päivittäminen on Ylä-Savon maahanmuuttajaneuvojalla.

3.2 Maahanmuuttajaneuvonta

Uuden kotouttamislain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että maahanmuuttajille uudessa laissa tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Yksi näistä toimenpiteistä on maahanmuuttajien tehokas alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta kunnan palveluiden piiriin.

Vastaanottava Pohjois-Savo -hanke on tarjonnut maahanmuuttajaneuvontaa Ylä-Savossa vuosina 2009–2011. Hankkeen tarjoama neuvonta loppui syyskuun 2011 lopussa. Hankkeessa on luotu malli Ylä-Savoon kiertävästä maahanmuuttajaneuvonnasta, joka on mahdollista toteuttaa kuntien yhteistyönä ja juurruttaa osaksi kunnan palveluita.

Ylä-Savon kunnat ovat yksimielisesti päättäneet perustaa kuntien yhteisen kiertävän maahanmuuttajaneuvojan toimen. Toimi sijoittuu Iisalmen kaupungin organisaatioon vuoden 2012 alusta lähtien. Mukaan tulevat kunnat osallistuvat neuvojan palkkaukseen maahanmuuttajien määrän mukaisessa suhteessa.

Neuvojan tehtäviksi on suunniteltu mm. seuraavaa:

- välittää tietoa ja johdattaa kysyjä oikean viranomaisen tai muun tahon luo.
- auttaa löytämään ”oikealle luukulle” alkuvaiheessa esim. lupa-asioissa sekä sosiaaliturvaan, opiskeluun, työnhakuun, asuntoon sekä lasten päivähoitoon ja kouluun liittyvissä asioissa.
- avustaa lomakkeiden täyttämässä ja muihin asianmukaisiin palveluihin ohjautumisessa.
- toimii alkuvaiheessa myös maahanmuuttajan kieliapuna ajanvarauksissa tai ohjatesaans maahanmuuttajaa viranomaistapaamisiin.
- tekee uuden lain mukaisia kunnan alkukartoituksia Ylä-Savon maahanmuuttajille.
- toimii myös viranomaisten tukena ja asiantuntijana maahanmuuttaja-asioissa.
- avustaa tiedostustehtävissä maahanmuuttajia koskevissa asioissa, kuten esim. päivittää maahanmuuttajaopasta.
- toimii yhteistyössä pakolaisten maahanmuuttoon liittyvissä kysymyksissä muiden viranomaisten kanssa, jos Ylä-Savoon tulee pakolaistaustaisia maahanmuuttajia jatkossa.

3.3 Alkukartoitus

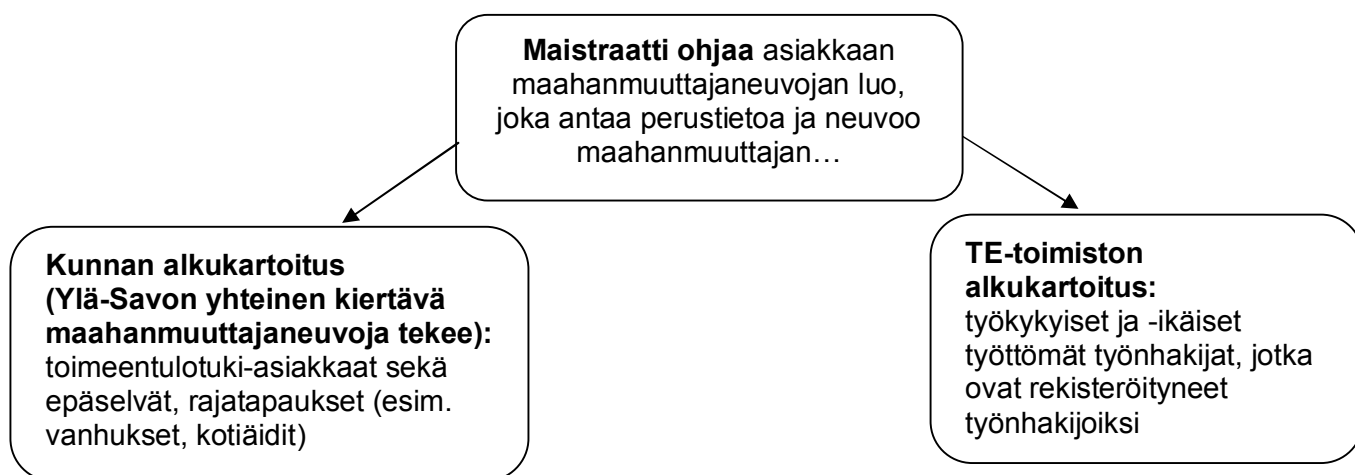
TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi TE-toimistoon julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002) säädetyllä tavalla. Tämä siis koskee maahanmuuttajia, joilla on Ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa, oleskeluoikeuden rekisteröinti tai oleskelulupakortti Suomessa.

Kunta järjestää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea, esimerkiksi vanhukset tai kotona lasten kanssa oleva vanhempi. TE -toimisto tai kunta voi myös

käynnistää alkukartoituksen sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä.

TE-toimisto tai kunta, joka on järjestänyt alkukartoituksen, ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa saamaan muun viranomaisen tai palvelujen järjestäjän palveluita. Alkukartoituksen perusteella TE-toimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman. Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Siinä myös selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavassa laajuudessa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat.

Alkukartoituksen järjestäminen Ylä-Savossa

Alkukartoitukseen sisältyy uuden kotouttamislain mukaan alkuhaastattelu ja tarvittaessa tarkentavia toimenpiteitä. Alkuhaastattelussa selvitetään maahanmuuttajan yleiset kotoutumisen valmiudet:

- 1) luku- ja kirjoitustaito;
- 2) suomen ja ruotsin kielen taito;
- 3) opiskelutaidot ja -valmiudet;
- 4) aikaisempi koulutus ja työkokemus;
- 5) erityistaitoihin liittyvä osaaminen ja muut vahvuudet;
- 6) omat työllistymis- ja koulutustoiveet;
- 7) elämäntilanne ja siitä johtuvat palvelutarpeet.

Alkukartoitukseen voidaan sisällyttää alkuhaastattelussa saatujen tietojen perusteella muun muassa seuraavia tarkentavia toimenpiteitä:

- 1) henkilön osaamisen kartoitus ja tunnistaminen;
- 2) luku- ja kirjoitustaidon selvittäminen;
- 3) suomen ja/tai ruotsin kielen suullisen ja kirjallisen taidon selvittäminen;
- 4) opiskelutaitojen selvittäminen;

- 5) urasuunnittelu;
- 6) palvelutarpeiden kartoitus.

Kunnan tekemä alkukartoitus Ylä-Savossa tehdään kaksiosaisena siten, että maahanmuuttajaneuvoja tekee ensin maahanmuuttajalle n. 1 h mittaisen alkukeskustelun / -haastattelun, jossa selvitetään yleiset kotoutumisen valmiudet. Tämän jälkeen maahanmuuttajaneuvoja kartoittaa tarkemmin maahanmuuttajan kielitaitoja ja opiskeluvaihtoehtoja. Alkukartoituksen pohjalta maahanmuuttajaneuvoja suosittelee henkilölle oikeantasosta suomenkielen kurssia tai antaa muita jatkotoimenpidesuosituksia. Tässä vaiheessa arvioidaan myös, tarvitseeko maahanmuuttaja pidempiaikaisen, säännöllisesti seurattavan kotoutumissuunnitelman.

TE-toimiston tekemän alkukartoitukseen ei ole mitään lomaketta vaan se kirjoitetaan käytössämme olevan URA -kortisto- /sovellusohjelman Kartoitus- kortille. Ylä-Savossa on jo pitkään tehty kartoitukset / alkukartoitukset nykyisen lain edellyttämällä tavalla. Kartoituksessa on käyty läpi hakijan työ- ja koulutustausta, perhetilanne, kielitaito, osaaminen jne. Asiakkaille on myös samalla käynnillä laadittu joko kotoutumis- / työllistymissuunnitelma eli erillisiä aikoja kartoitukseen tai suunnitelman laatimiseen ei tarvita. Tulkkaus on tilattu ainakin ensimmäiseen kartoitukseen ja suunnitelman laatimiseen.

Käytännössä alkukartoitus ja kotosuunnitelman prosessi menee uuden maahanmuuttajan kohdalla näin: INFO > PÄIVYSTYS kysyy asiakkaalta tietyt asiat, pyytää täyttämään asiakastietolomakkeen (suomeksi, englanniksi, venäjäksi tai viroksi) ja varaa sitten ajan alkukartoitukseen ja suunnitelman laatimiseen.

Iisalmen seudun TE-toimisto on mukana alkukartoituksen ja kotosuunnitelman teossa vain työmarkkinoille suuntaaville maahanmuuttajien osalta. Siten kotiäidit, eläkeläiset ja pakolaiset ovat kunnan vastuulla alusta loppuun. Opiskelijat ovat erikoinen ryhmä, koska heidän on mahdollista tehdä osa-aikatyötä opiskelujen aikana tai koulun lomien aikaan koko-aikatyötä, mutta koska lupa on myönnetty opiskelun perusteella, on se heille myös ensisijaista. He voivat toki olla työnhakijoina ja heille voidaan laatia alkukartoitus; kotoutumissuunnitelma vain jos siihen on todellinen tarve. Jos Ylä-Savoon tulisi kiintiöpakolaisia, niin he olisivat kunnan vastuulla.

Kunnan edustajan läsnäolo (todennäköisemmin maahanmuuttajaneuvoja) kotosuunnitelman laatimisessa on ns. tarpeen vaatiessa: mikäli TE-toimisto katsoo asiakkaan tilanteen sitä vaativan, ja päinvastoin.

3.4 Kotoutumissuunnitelma

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan on maahanmuuttajalla;

- jos hänen on katsottu alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisensa edistämiseksi;
- jos hän on työtön ja rekisteröitynyt työnhakijaksi julkisesta työvoimapaikasta annetussa laissa säädetyllä tavalla;

- jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea.

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tms. myöntämisestä ja se laaditaan enintään vuodeksi.

Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta, ja kyseistä aikaa voidaan tarvittaessa pidentää enintään kahdella vuodella (esim. vammautumisesta, sairaudesta, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaasta tai muusta näihin verrattavasta syystä).

Kunta ja TE-toimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai TE-toimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään. Kunta tai TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua alkukartoituksesta.

3.4.1 Kotoutumissuunnitelman sisältö

TE- toimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työnhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista.

Kunta sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa, ikänsä, perhesyiden taikka näihin rinnastettavien syiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin.

3.4.2 Alaikäisen kotoutumissuunnitelma

Kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, jos siihen on alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Alaikäiselle ilman huoltajaa saapuneelle ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan aina kotoutumissuunnitelma. Suunnitelma sovitetaan yhteen perheen kotoutumissuunnitelman ja alaikäiselle laadittavien muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa.

Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajan kanssa.

3.4.3 Perheen kotoutumissuunnitelma

Kunta laatii perheen kotoutumissuunnitelman, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää. Suunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään erityisesti huomiota lapsen tai nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin.

Perheen kotoutumissuunnitelma laaditaan monialaisena yhteistyönä ja sovitetaan yhteen yksilöllisten kotoutumissuunnitelmien ja perheenjäsenille laadittujen muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa.

3.4.4 Kotoutumissuunnitelmasta ja sen laatimisesta aiheutuvat velvollisuudet

Kunnan tai TE-toimiston, joka laatii maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, on selvitettävä maahanmuuttajalle suunnitelmasta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvat oikeudet ja velvollisuudet kirjallisesti ja maahanmuuttajan pyynnöstä suullisesti siten, että hän ne ymmärtää. Suunnitelman laatineen viranomaisen on aktiivisesti tarjottava maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä ja palveluja.

Kunnan ja TE-toimiston on seurattava kotoutumissuunnitelman toteutumista; suunnitelma tarkistetaan maahanmuuttajan palvelutarpeen mukaisesti tai vähintään kerran vuodessa. TE-toimiston on tarkistettava kotoutumissuunnitelma julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla. Suunnitelma voidaan myös tarkistaa osapuolten sitä erikseen pyytäessä.

3.5 Kotoutumis- ja suomenkielen koulutus

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on antaa aikuiselle maahanmuuttajalle kielelliset, yhteiskunnalliset ja elämänhallintaan liittyvät valmiudet toimia tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä Suomessa. Kotouttamiskoulutusta toteutetaan Opetushallituksen opetussuunnitelmasuosituksen mukaan. Koulutukset hankitaan kilpailutusten perusteella. TE-toimiston asiakkaana olevat maahanmuuttajat ohjataan pääasiassa työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen. Kaikille koulutuksiin hakeville järjestetään alkukartoitus, jonka perusteella hakija ohjataan hänen kielitaitotasoaan ja opiskeluvaihtoehtojaan vastaavaan ryhmään. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opetus- ja kehittymissuunnitelma. Olennainen osa kotoutumisprosessissa on suomen kielen opiskelu. Suomen kielen oppiminen ja suomalaiseen yhteiskuntaan perehtyminen edesauttavat työelämään hakeutumista tai muiden opintojen aloittamista.

Tehokkaan kotoutumisen ja työelämään pääsemisen kannalta olisi erittäin tärkeää, että maahanmuuttajat voivat aloittaa kielikoulutukseen mahdollisimman pian Suomeen muuton jälkeen. Monipuolinen ja laadukas kieli- ja kotoutumiskoulutus tulisi olla mahdollista kaikille maahantulosityystä riippumatta.

Suomen kielen ja kulttuurin opetusta järjestävät mm. kansalaisopistot, joiden kursseille kaikki voivat osallistua. Ks. yhteystiedot liitteessä.

Kuopion kesäyliopiston Iisalmen yksikön suomen kielen kursseista kannattaa kysyä kesäyliopistolta. Ks. yhteystiedot liitteessä.

3.6 Tulkkipalvelut

Viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta.

Viranomaisen huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän.

Viranomaisen tulkitsemis- ja kääntämisvelvollisuus ei koske aineistoa, joka ei vaikuta asian käsittelyyn. (Kotoutumislaki 1 luku 5 §)

Kunnalle korvataan tulkitsemisesta aiheutuneet kustannukset kun asian käsittely koskee maahanmuuttajaa, jolle on suojelun tarpeen, maasta poistamisen estymisen (poistuva pykälä?) tai Ulkl 93§:n (koskee kansainvälistä suojelua) mukaan myönnetty oleskelulupa muusta yksilöllisestä inhimillisestä syystä tai humanitaaristen tai kansainvälisten velvoitteiden täyttymisen vuoksi. (Kotoutumislaki 6 luku 48 §)

3.6.1 Käytännön ohjeita tulkin käyttämiseen

Suomessa toimii 9 tulkkikeskusta, joista seitsemän on kunnallisia tulkkikeskuksia. Tulkkikeskukset tarjoavat tulkkaus- ja käännöspalveluja ympäri Suomen n. 175 kielellä. Keskusten tarjonta vaihtelee 20-80 tulkattuun kieleen. Ylä-Savoa lähin tulkkikeskus on Keski-Suomen tulkkikeskus, joka sijaitsee Jyväskylässä (ks. yhteystiedot liitteestä)

Suomessa toimii myös suuri määrä erilaisia käännös- ja tulkkaustoimistoja, joita löytyy googlaamalla internetistä. Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton sivuilta voi myös hakea tulkkien ja kääntäjien yhteystietoja: <http://109.234.240.30/skkl/jaostot.htm>

Kuopion kauppakamari pitää yllä Pohjois-Savon alueella toimivien kääntäjien ja tulkkien listaa osoitteessa: http://www.kuopiochamber.fi/Kielenkaantajat_ia_tulkit

Tulkkeja voi tiedustella myös paikallisesta TE-toimistosta. Harvinaisempien kielten tulkkien yhteystietoja voi tiedustella myös Kuopion kaupungin Maahanmuuttajayksiköstä.

Kun tilaat tulkin ilmoita tulkille ja/tai tulkinvälittäjälle:

- kieli
- tulkkauspäivä, alkamis- ja päättymisaika, varaa noin kaksinkertainen aika yksikieliseen keskusteluun verrattuna
- tulkkauspaikka ja osoite
- laskutusosoite
- tulkkia käyttävän viranomaisen nimi
- tulkkauksen aihe (toimita tarvittaessa materiaalia, jotta tulkki voi valmistautua etukäteen tulkkaukseen)

- tarvitaanko tulkiksi mies/nainen
- varaajan nimi, puhelinnumero
- tulkattavan asiakkaan nimi

Tilaa tulkki tulkki- ja käännöspalvelusta ajoissa. Mikäli asiakkaalle varattu aika peruuntuu tai muuttuu, ota heti yhteys tulkki- ja käännöspalvelukseen. Peruuttamaton tulkkaus laskutetaan aina.

Ilmoita asiakkaalle:

- tulkki tulee paikalle haastatteluun/tilanteeseen
- pyydä asiakasta tulemaan n. 10 minuuttia aikaisemmin ilmoitettuun paikkaan ja ilmoita tulkkausten alkamis- ja päättymisaikat.

3.6.2 TE-toimiston kielipalvelut

Maahanmuuttajalle on informaatiota annettaessa käytettävä tulkki- ja käännöspalveluja hallintolaissa säädetyllä tavalla. Erityisesti tulkki- ja käännöspalveluja tulee käyttää maahanmuuttajien kotouttamissuunnitelmaa laadittaessa ja tarkistettaessa.

Valtion talousarvioissa on osoitettu TE-toimistojen toimintamenoihin varoja tulkki- ja käännöspalveluihin. Tulkkaus- ja käännöspalveluja voidaan käyttää mm. seuraaviin tarkoituksiin:

- kotoutumissuunnitelmien, työllisyysuunnitelmien ja aktivointisuunnitelmien laatimiseen
- suunnitelmissa todetun palvelutarpeen arviointi ja siitä sopiminen
- ammatinvalinnanohjaus, ammattitietopalvelu ja vajeakuntoisten palvelut
- ryhmäpalvelut ja osaamiskartoitukset
- työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ohjaamisessa tarvittavat palvelut
- sähköisten palvelujen käyttöön opastaminen
- TE-toimistojen keskeisten asiakastiedotteiden kääntäminen
- työttömyysetuuteen liittyvä opastus

Kotoutumissuunnitelmia laatiessa ja tarkistettaessa yhdessä maahanmuuttajan, TE-toimiston ja kunnan kanssa, kunta voi huolehtia tulkkaus- ja käännöspalveluista ja hakea niistä korvausta ELY-keskukselta. Tämä edellyttää, että asiakas kuuluu pakolaisten vastaanoton piiriin tai on paluumuuttaja. Tulkkipalvelun saaminen ei ole sidottu kunnan edustajan läsnäoloon, mutta edellyttää suunnittelua ja sovittua yhteistyötä kotoutumisen tukemiseksi ja edistämiseksi.

Muiden maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmien laatimisesta ja tarkistamisesta aiheutuvista tulkkaus- ja käännöspalvelun kustannuksista vastaa TE-toimisto. Tulkkipalvelun kustannusten alentamiseksi TE-toimistoja kehoitetaan käyttämään yhä enemmän etätulkkausta (puhelin- ja videotulkkaus).

Jos maahanmuuttaja-asiakas lähetetään TE-toimiston tai työvoimapalvelukeskuksen (TYP) aloitteesta esim. lääkärin, neuropsykologin tms. työhallinnon ulkopuolisen

asiantuntijatahon tutkimuksiin, tulee tulkkikustannukset sisällyttää tutkimuksen hintaan. Tällaisia tutkimuksia voidaan hankkia asiantuntijapalveluina TE- toimiston erityismenomäärärahoilla tai erillispalveluina palvelukeskuksille varatuilla erillisillä määrärahoilla.

3.6.3 Kelan kielipalvelut

Kelalla on omille toimihenkilöilleen tarkoitetut ohjeet:

- toisessa kansainvälisiä etuusasioita koskevassa ohjeessa käsitellään mm. EU-asiakirjojen kääntämistä
- toisessa, Kelan toimeenpano-ohjeessa hallintolain soveltamista etuusasioissa (11/2003) käsitellään Kelan velvollisuutta huolehtia tulkitsemisesta. Kela on velvollinen huolehtimaan tulkitsemista ja kääntämisestä, jos asia voi tulla vireille Kelan aloitteesta esim. oikaisu- takaisinperintä tai väärinkäyttöasiana, joskus myös tarkistusasiana. Tällöin Kela vastaa tulkkauspalvelun ostamisesta aiheutuvista kustannuksista. Kelan asiat yleensä tulevat vireille asiakkaan aloitteesta eli hakemuksesta > asiakkaan aloitteesta vireille tulevissa asioissa lähtökohtaisesti asiakas vastaa tulkitsemis- ja kääntämiskustannuksista.

3.6.4 Pakolaisten kielipalvelut

Kunta, joka on sopinut ELY- keskuksen kanssa pakolaisten vastaanotosta, järjestää ELY-keskuksen kuntaan sijoittamien pakolaisten vastaanoton. Osana tätä vastaanottoa kunta järjestää mm. tulkki- ja käännöspalvelut. Kunnan järjestämät pakolaisten vastaanoton tulkki- ja käännöspalvelujen kustannukset korvataan kunnalle täysimääräisinä valtion varoista; korvaukset maksaa ELY –keskus. Kustannukset korvataan kunnalle, kun tulkki- ja käännöspalvelut liittyvät:

- pakolaiselle järjestetyn sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin
- pakolaisen kotoutumissuunnitelman laatimiseen
- pakolaisen maahantulon alkuvaiheeseen liittyvään kotoutumista edistävien palvelujen käyttöön perehdyttämiseen kunnassa (asioiminen kaupassa, viranomaisten luona jne. sekä koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön.)

3.6.5 Tulkki- ja käännöspalvelujen korvausten hakeminen ja maksaminen

ELY -keskus korvaa kunnalle pakolaisten vastaanoton tulkki- ja käännöspalvelun kustannukset jälkikäteen laskutuksen perusteella. Kustannukset maksetaan pakolaisten vastaanottosopimuksessa määritellyllä tavalla. Jollei tulkki- ja käännöspalvelun korvauksia haeta kahden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, minä toiminta on tapahtunut, korvausta ei makseta jos pätevää syytä viivästymiseen ei näytetä.

3.7. Ylä-Savon toimijoiden monikulttuurisen osaamisen tukeminen

Uuden kotouttamislain mukaan kunta on vastuussa henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä monikulttuurisuusasioissa. Ylä-Savon kunnissa tämä tehtävä hoidetaan niin, että kunnat järjestävät monikulttuurisuuskoulutuksia vuorotellen siten, että joka vuosi järjestetään vähintään kaksi koulutusta. Näin jokainen kunta tulee järjestämään yhden koulutuksen joka neljäs vuosi eli järjestämistaakka ei ole suhteettoman suuri, mutta on silti tarjolla kaikille kunnille joka vuosi kaksi kertaa (ks. alempana oleva luettelo vastuukunnista). Iisalmi järjestää kaksi koulutusta joka neljäs vuosi, koska siellä työntekijöiden ja maahanmuuttajien määrä on suurempi muihin Ylä-Savon kuntiin verrattuna.

Koulutukset ovat yhden työpäivän mittaisia, avoimia ja ilmaisia kaikille, ja osallistujina ovat kaikkien kuntien työntekijät, muut maahanmuuttajien parissa työskentelevät viranomaiset, järjestöt ym. 3. sektorin toimijat. Koulutukset voi ostaa keneltä tahansa koulutuksen järjestäjältä ja kustannuksista vastaa aina kulloisestakin koulutuksesta vastuussa oleva kunta (esim. kunnan henkilöstön koulutusvaroista). Kunnat voivat keskenään vaihtaa koulutuksen järjestämismuoroja tarpeen tullen, kunhan ne huolehtivat siitä, että koulutus tulee järjestettyä. Ylä-Savon maahanmuuttoasioiden neuvottelukunta valvoo koulutusten järjestämistä vuosittain kotouttamisohjelman tarkistamisen yhteydessä. Neuvottelukunta voi toimia tiedotusapuna koulutuksista tiedotettaessa, jotta kaikissa kunnissa ollaan tietoisia tulevien koulutusten aikatauluista ja aiheista. Pääasiallinen vastuu koulutusmainonnasta on kuitenkin koulutusta järjestävällä kunnalla.

Koulutusten teemoja voivat olla esimerkiksi seuraavat teemat tai muut ajankohtaiset aiheet:

- Tulkin käyttö
- Kulttuurit kohtaavat – ongelmia ja mahdollisuuksia
- Monikulttuurisuus kouluissa
- Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa ja maahanmuuttajalapsen päiväkodissa
- Maahanmuuttajanuori Suomessa
- Monikulttuurinen perhe ja parisuhde
- Monikulttuurinen työyhteisö, työkaverina maahanmuuttaja
- Työperäisen maahanmuuton tukeminen

Vastuukunnat vuosina 2012-2015:

2012 kevät: Vieremä (21.3.2012 klo 13-16 Vieremän kunnan valtuustosalissa, aiheena: tulkinkäyttö, kouluttajana: Kaja Rahkema)

2012 syksy: Kiuruvesi

2013 kevät: Iisalmi

2013 syksy: Iisalmi

2014 kevät: Pielavesi

2014 syksy: Lapinlahti

2015 kevät: Keitele

2015 syksy: Sonkajärvi

4. Palvelut maahanmuuttajille

4.1 Kunnan palvelut

Uuden kotouttamislain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Tähän Ylä-Savon kotouttamisohjelmaan on kirjattu vain ne kunnan palvelut, jotka on suunnattu erityisesti maahanmuuttajille. Kaikki muut kunnan peruspalvelut ovat tietysti tarjolla kaikille kuntalaisille, myös maahanmuuttajille, vaikka niitä ei luetella tässä.

4.1.1 Infopiste

lialmessa on matkailuneuvonnan infopisteen palveluna myös palvelu kaupunkiin muuttaville uusille asukkaille. Maahanmuuttajia voidaan mahdollisuuksien mukaan auttaa esim. asunnon ja palveluiden löytämisessä.

4.1.2 Asuminen

Maahanmuuttajille ei ole erikseen asumispalveluita, Ylä-Savon kunnissa asumisesta saa lisätietoja osoitteesta: <http://www.yla-savo.fi/Etusivu/Palvelut/Asuminen.iw3>

4.1.3 Päivähoito

Tietoa Suomen päivähoitojärjestelmästä 15 eri kielellä löytyy Infopankin sivuilta www.infopankki.fi → Sosiaalipalvelut → Lapset ja nuoret.

Kunnassa asuvilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus päivähoitoon. Päivähoidon tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä tiiviissä yhteistyössä kodin kanssa. Päivähoidossa opetellaan mm. ryhmässä toimimista sekä tuetaan leikkien kautta lapsen valmiuksien kehittymistä, jolloin myös lapsen suomen kielen taidot vahvistuvat.

Päivähoitoa annetaan perheen tarpeen mukaan osa- tai kokopäivähoitona. Ylä-Savossa toimii kunnallisia päiväkoteja, ryhmäperhepäiväkoteja sekä omassa kodissa töitä tekeviä perhepäivähoitajia. Esiopetusta annetaan päiväkodeissa ja erillisissä esiopetusryhmissä sekä yhdysluokissa. Jos vanhempien työt ajoittuvat iltaan tai viikonloppuun, on mahdollista saada päivähoitopaikka näille ajoille.

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa kunnioitetaan lasten omaa kieli- ja kulttuuritaustaa sekä elämäntapaa ja -arvoja. Erityisesti otetaan huomioon lapset, jotka ovat taustaltaan saamelaisia, romaneja tai maahanmuuttajia. Eri kulttuureihin tutustumalla voidaan monipuolistaa toimintaa, lisätä ymmärrystä ja vähentää ennakkoluuloja sekä rikastuttaa yhdessäoloa. (Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet 2011, OPH2011)

Esimerkiksi Kiuruveden maahanmuuttajalapsset ovat jakaantuneet tasaisesti eri hoitopaikkoihin. Äidinkielen tukeminen riippuu paljon siitä, mistä päin lapsi tulee ja onko saatavilla henkilöä, joka puhuu ao. kieltä. Usein aloitusvaiheessa käytetään esim. ryhmäavustajaa, joka perehdyttää lasta päivähoidossa - asioiden ja esineiden nimeäminen sekä ohjaamista hoitotilanteessa. Tulkkipalveluja käytetään tarpeen mukaan. Lapselle tehdään henkilökohtainen suunnitelma, jossa kirjataan mahdolliset tuen tarpeet.

4.1.4 Koulut

Suomessa lapset aloittavat peruskoulun yleensä sen vuoden elokuussa, kun täyttävät 7 vuotta. Kaikilla alle 16-vuotiailla kunnassa asuvilla lapsilla on oikeus perusopetukseen. Perusopetukseen täytyy ilmoittautua.

Jos maahanmuuttajalapsen suomen kielen taito on vielä heikko, lapsen peruskoulun aloitusta voidaan lykätä hakemuksesta vuodella. Lapsi voi siinä tapauksessa jatkaa päiväkodissa tai saada perusopetukseen valmistavaa opetusta. Valmistava opetus kestää yhden lukuvuoden. Sinä aikana oppilaalle annetaan opetusta suomen tai ruotsin kielessä ja perusopetuksen oppiaineissa. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilas jatkaa opiskelua tavallisella luokalla.

Iisalmen kaupunki on hyväksynyt Valmistavan opetuksen opetussuunnitelman vuonna 2010. Iisalmissa on valmistavassa opetuksessa olevia lapsia, mutta ei valmistavia luokkia. Valmistava opetus toteutetaan integroituna yleisopetuksen luokkiin. Maahanmuuttaja lapsi tai nuori, joka ei puhu suomea tai puhuu vain vähän, sijoitetaan vuotta alemmalle luokalle kuin mitä hän ikänsä puolesta kuuluisi. Tämä on todettu toimivaksi järjestelmäksi, jossa maahanmuuttajataustainen lapsi oppii nopeasti suomen kielen ja ystävystyy suomalaisten lasten kanssa. Iisalmen valmistava opetus on tarkoitettu Iisalmissa asuville maahanmuuttajataustaisille lapsille. Maahanmuuttajalapsille voidaan Iisalmissa antaa valmistavan opetuksen lisäksi oman äidinkielen tai vieraan kielen ylläpitämiseen tähtäävää opetusta sekä maahanmuuttajien tukiopetusta.

Iisalmen peruskouluissa ja lyseossa on oma kiertävä erityisopettaja maahanmuuttajataustaisten lasten opettamiseen ja lisäresurssi syksystä 2011 lähtien toisen opettajan palkkaamiseen. Tarkoituksena on palkata tuntiopettaja 16 t/ vko suomi toisena kielenä -opettajaksi. Lisätietoja voi kysyä Iisalmen sivistyspalvelukeskuksesta.

Kiuruveden kaupungin opetuslautakunnan vuonna 2009 hyväksymän perusopetuksen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman mukaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetus järjestetään pääsääntöisesti oppilaan ikätasoa vastaavan opetusryhmän yhteydessä yksilöllisen opinto-ohjelman mukaisesti. Oman äidinkielen opetusta annetaan käytettävissä olevien resurssien mukaisesti. Valmistavan opetuksen viikkotuntimäärät noudattelevat peruskoulun vastaavia tuntimääriä. Valmistavaa opetusta annetaan 6-10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia.

Opetusjärjestelyissä pyritään eri osapuolten väliseen joustavaan yhteistyöhön, jotta maahanmuuttajien sosiaalistuminen ympäröivään koulu yhteisöön onnistuisi mahdollisimman hyvin. Opettajan on eriytettävä opetustaan oppilaiden ikä- ja kehitysvaiheiden mukaisesti. Eriyttäminen kirjataan opinto-ohjelmaan tai opintosuunnitelmaan. Sonkajärvellä on vastaavanlainen käytäntö.

4.1.5 Oppilaitokset

Ammatilliset oppilaitokset

Maahanmuuttajaopiskelijoilla on mahdollisuus erityiseen tukeen koulutuspolun eri vaiheissa. Hakuvaiheessa voidaan hakijan kielitaitoa arvioida kielikokeella tai haastattelulla ja samalla selvitetään opiskelijan mahdollisuuksia selviytyä opinnoista.

Ammatillisessa aikuiskoulutuksen henkilökohtaistamisessa otetaan huomioon myös erilaisesta kulttuuri- ja kielitaustasta mahdollisesti johtuvat erityistarpeet mm. ohjaus- ja tukitarpeet, opiskelijan suomen kielen taito sekä suomalaisen työelämän tuntemus.

Ylä-Savon ammattiopistossa järjestetään maahanmuuttajille kotoutumiskoulutuksia ja suomen kielen koulutuksia.

Savonia -ammattikorkeakoulu sekä Savon aikuis- ja ammattiopiston sosiaali- ja terveysalan opiskelijat järjestävät tapahtumia maahanmuuttajille.

4.1.6 Terveystenhoito ja sosiaalityö

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut järjestetään saman sisältöisinä ja laajuisina kuin kunnan muille asukkaille ottaen kuitenkin huomioon, mitä laissa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta (1386/2010) säädetään kunnan tehtävistä ja maahanmuuttajan oikeudesta kotouttamissuunnitelmaan ja kotoutumistukeen. Sosiaalipalveluja ei ole suunniteltu erikseen esim. jollekin etniselle ryhmälle vaan palvelutarpeen mukaisesti.

Iisalmen, Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista vastaa Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä (www.ylasavonsote.fi). Lapinlahden palveluista vastaa Lapinlahden kunta. Pielaveden ja Keiteleen sosiaalipalveluista vastaavat ao. kunnat ja terveydenhuollon palveluista Pielaveden ja Keiteleen kansanterveystyön kuntayhtymä. Pielaveden ja Keiteleen kuntien terveydenhuoltopalvelut ja vanhusten laitoshoidon siirtyvät Kysteri liikelaitoksen hoidettaviksi 1.1.2012 alkaen. Muut sosiaalihuollon tehtävät lukuun ottamatta päivähoitoa siirtyvät Kysteriin 1.1.2015 alkaen.

4.1.7 Kirjastopalvelut

Kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, tiedon hankintaan ja virkistykseen. Kirjasto tarjoaa maksuttomasti asiakkaitensa käyttöön kirjoja, lehtiä, äänitteitä ja elokuvia. Aineistoja on saatavilla myös eri kielillä.

Kirjastokortin voivat saada kaikki Suomessa asuvat henkilöt todistamalla henkilöllisyytensä. Ylä-Savon kirjastot kuuluvat kirjastoverkko Rutakkoon. Näissä kirjastoissa voi lainata yhteisellä kirjastokortilla ja käyttää Rutakko -kirjastojen verkkopalveluita. Lainattu aineisto pitää palauttaa tai uusia eräpäivään mennessä. Myöhästyneestä aineistosta peritään myöhästymismaksu. Kirjastoasiakkaiden käytössä on tiedonhakupalvelut sekä internet-työasemia, joiden käyttö on maksutonta. Aineistoa voi

varata ja tilata myös muista kirjastoista. Nämä lainat ovat maksullisia ja hinnastot löytyvät kirjastoista. Kirjastoverkko Rutakossa on käännetty käyttösääntöjä joillekin vieraille kielille esimerkiksi venäjäksi.

Helsingin kaupunginkirjaston alaisuudessa toimii Monikielinen kirjasto, josta muutkin kirjastot voivat tilata tarvittaessa aineistoa asiakkailleen.

Monikielisen kirjaston tehtävänä on Suomessa asuvan vieraskielisen väestön kirjastopalvelujen tukeminen, yhteyksien solmiminen koti- ja ulkomaisiin yhteistyötahoihin, tiedotus ja neuvonta sekä aineiston hankinta yhteiskäyttöön sellaisilla kielillä, jotka meillä ovat harvinaisia ja joiden käyttäjiä Suomessa on vähän. Päävastuu ulkomaalaisväestön yleisistä kirjastopalveluista on kunnilla.

Monikielisen kirjaston toimintaan myönnettyillä varoilla hankitaan maan kirjastojen yhteiskäyttöön aineistoa sellaisilla kielillä, jotka meillä ovat harvinaisia ja joiden käyttäjiä Suomessa on vähän. Kuntien kirjastot hankkivat vieraskielistä aineistoa asukkaidensa tarpeisiin, myös meillä harvinaisilla kielillä, asukaspuhjan mukaan. Erityisesti sanoma- ja aikakauslehdet ovat paikallista aineistoa. Monikielisen kirjaston kokoelmalla tuetaan kuntien kirjastojen asiakaspalvelua.

4.1.8 Nuoriso

Nuorisotyö kuuluu kunnan tehtäviin ja siitä vastaavat nuorisotyön ammattilaiset ja sitä toteuttavat kunnat, nuorisotyötä tekevät järjestöt sekä seurakunnat. Nuorisotyön tehtävä on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Maahanmuuttajanuoret ovat myös etsivän nuorisotyön piirissä samoin kuin muutkin alueen nuoret. Etsivässä nuorisotyössä:

- etsitään palvelujärjestelmän ulkopuolella olevia nuoria
- luodaan kontaktia nuoriin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
- tiedotetaan palveluista sekä tehdään palveluohjausta
- tutkitaan yhdessä vaihtoehtoja
- motivoidaan nuoria kouluun, työhön tai vapaa-ajan harrasteisiin
- neuvotaan palveluiden hyödyntämistä, mutta myös opetetaan omaa vastuuta ja velvollisuuksia
- tehdään tiivistä yhteistyötä verkostojen kanssa nuorten asioiden hyväksi

Maahanmuuttajanuoria ei Ylä-Savossa ole kovin paljon mutta, niin nuorisotyön kuin etsivän nuorisotyön haasteena voidaan pitää maahanmuuttajanuorten tavoittamista mukaan toimintaan ja palvelujen piiriin. Nuorille tarjottujen palvelujen tulee tukea monikulttuurisuutta ja suvaitsevaisuutta sekä tasa-arvoisen yhteiskunnan rakentumista.

4.1.9 Kansalaisopistot

Ylä-Savon kansalaisopistoissa on tarjolla laaja valikoima erilaisia kursseja aikuisille, nuorille ja lapsille. Kursseilla voi opiskella esim. suomenkieltä, liikuntaa, musiikkia, kädentaitoja ja kuvataiteita. Kansalaisopistot jakavat opinto-oppaan koteihin lukuvuoden

alussa. Ajankohtaisia tietoja kursseista saa opistojen nettisivujen lisäksi paikallisista sanomalehdistä.

Vieremän ja Kiuruveden kansalaisopistoissa kaikki kurssit ovat maksuttomia maahanmuuttajille. Pielaveden ja Keiteleen kansalaisopistoissa maahanmuuttajat saavat 25 € arvoisen opintosetelin. Kaskikuusen kansalaisopistossa maahanmuuttajataustainen opiskelija voi saada joko vapautuksen tai alennuksen opintomaksuista. Iisalmen kansalaisopistossa maahanmuuttajat saavat 30 %:n alennuksen kurssimaksuista. Sonkajärven kansalaisopistossa ei ole opintosetelityyppistä avustusta.

4.1.10 Elinkeinopalvelut

Ylä-Savon Kehitys Oy on päävastuussa yrityspalvelujen tarjoamisesta jo toimiville ja uusille yrityksille Ylä-Savossa. Yhtiö palvelee myös henkilöitä, joilla on yritysidea. Kaikki palvelut on tarkoitettu myös maahanmuuttajille.

4.2 Muiden viranomaisten palvelut

Kotouttamisohjelman liitteenä 4 on kuvaus maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjauksesta. Ohjausprosessiin vaikuttaa maahanmuuttajan tulomaa (EU/ETA ja EU:n ulkopuoliset maat).

4.2.1 Poliisi

Ulkomaalaisasioista saa parhaiten tietoa internetistä osoitteesta: www.poliisi.fi/luvut/ulkomaalaisluvut sekä maahanmuuttoviraston sivulta www.migri.fi, josta löytyvät myös ulkomaalaisia koskevat hakemuslomakkeet. Pohjois-Savon poliisilaitoksella ulkomaalaisia koskevat lupapäätökset on keskitetty Kuopion pääpoliisiasemalle maahanmuuttotoimistoon (Suokatu 44 B, Kuopio). Ulkomaalaisia koskevia hakemuksia otetaan kuitenkin vastaan myös poliisiasemilla, Ylä-Savossa Iisalmissa, osoite: Virrankatu 2, Iisalmi. Ylä-Savossa poliisin yhteyshenkilönä toimii toimistosihteeri Kaija Tiilikainen (ks. yhteystiedot liitteestä).

4.2.2 Maistraatti

Kun maahanmuuttaja muuttaa Ylä-Savoon, on tärkeä käydä maistraatissa ilmoittamassa muutosta ja rekisteröitymässä.

- Henkilön täytyy ilmoittautua maistraatissa (Poliisitalo, Virrankatu 2) Suomen väestörekisterijärjestelmään. Maistraatissa henkilö täyttää ja allekirjoittaa rekisteröinti-ilmoituslomakkeen ja tekee muuttoilmoituksen.
- Rekisteröinnin jälkeen maahanmuuttaja saa henkilötunnuksen postissa. Henkilötunnus on tärkeä Suomessa, sitä tarvitaan esimerkiksi terveyskeskuksessa, KELA:lla, pankissa ja palkkoja maksettaessa, jotta rahat menevät oikeille henkilöille.

- Maistraattiin tulee ottaa mukaan:
 1. Passi
 2. Oleskelulupa (jos henkilö tulee EU/ETA -alueen ulkopuolelta)
 3. Muut keskeiset dokumentit ja niiden viralliset käännökset (apostille-todistus, ks. lisätietoja esim. täältä: http://www.maistraatti.fi/fi/Palvelut/julkinen_notari/Apostille-todistus/)
Esim. jos henkilö on naimisissa, tarvitaan todistus avioliitosta tai jos hänellä on lapsia, tarvitaan heidän syntymätodistuksensa.

4.2.3 Kela

Kansaneläkelaitos (Kela) hoitaa Suomessa asuvien sosiaaliturvaa eri elämäntilanteissa. Suomen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu maassa asumiseen. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin.

Kun maahanmuuttaja on saanut henkilötunnuksen, hänen täytyy käydä Kansaneläkelaitoksella ja tarkistaa onko hän oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan. Ylä-Savon Kela-toimipisteiden yhteystiedot ovat liitteessä.

Jos maahanmuuttaja on oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan, Kela lähettää henkilölle kotiin sairausvakuutuskortin, eli Kela-kortin. Jokainen Suomessa pysyvästi asuva saa sen ilmaiseksi. Kela-korttia tarvitaan mm. terveyskeskuksessa, sairaalassa, apteekissa, lääkärissä ja hammaslääkärissä.

Lisätietoja Kelan palveluista löytyy osoitteesta www.kela.fi → maasta- ja maahanmuutto suomeksi, englanniksi ja ruotsiksi ja muilla kielillä www.kela.fi → muut kielet

4.2.4 TE-toimisto

Iisalmen seudun työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) on seudullinen toimistoverkko, jolla on toimipisteet Iisalmessa, Kiuruvedellä ja Pielavedellä (yhteystiedot liitteessä). Toimistoistamme saa tietoa työpaikoista, työnhakuvalmiuksien kartuttamisesta sekä opiskelumahdollisuuksista. Jos henkilö on rekisteröity TE-toimistossa työnhakijaksi, hänellä on oikeus kotoutumis- tai työllistymissuunnitelmaan ja mahdollisuus henkilökohtaiseen neuvontaan sekä työvoimapolitiittiseen koulutukseen.

Iisalmen TE-toimistossa palvelua saa englanniksi, ruotsiksi, espanjaksi (vähän saksaa ja ranskaa), **Kiuruvedellä** englanniksi ja ruotsiksi, **Pielavedellä** englanniksi ja ruotsiksi (vähän saksaa ja espanjaa), **Lapinlahdella** englanniksi ja ruotsiksi. Tarvittaessa voidaan joko hankkia tulkki paikan päälle tai yhä useammin käyttää puhelintulkkausta tai videoneuvotteluyhteyttä (esim. vietnam, thai, venäjä).

EURES- ja maahanmuuttoasioissa keskuspaikkana toimii Iisalmi, jossa asioita hoitaa työvoima- ja EURES- neuvoja Tiina Sotalo (yhteystiedot liitteessä). Kotoutumislain mukaiseen prosessiin kuuluva kotoutuja-asiakas siis pääasiallisesti asioi Iisalmen

toimipaikassa, mutta voi myös halutessaan asioida kotikuntansa TE- toimistossa (eli Kiuruvedellä tai Pielavedellä). Lapinlahtelaiset asiakkaat asioivat omalla paikkakunnallaan.

Uusi kotoutumislaki ei tuo massiivisia muutoksia työ- ja elinkeinohallinnon toiminta-malliin. Kotoutumislaki laajeni koskemaan kaikkia maahanmuuttajia, kun aiemmin oikeus työvoimapalveluihin oli vain henkilöillä, joilla on A-lupa.

Työllisyysuhanke Etappi

Etappi on työllisyysuhanke, joka alkoi vuonna 2008 ja jatkuu vuoden 2012 loppuun asti. Etappi tarjoaa työttömille työnhakijoille yksilövalmennusta kouluttautumiseen ja työnhakuun sekä yrityskartoitusten kautta saatua tietoa työ- ja harjoittelumahdollisuuksista. Maahanmuuttajia on mukana hankkeessa ja hankkeessa järjestetään myös ryhmäviikkoja. Mukaan hankkeeseen pääsee TE-toimiston ohjaamana tai ottamalla yhteyttä suunnittelijaan (yhteystiedot liitteessä).

4.2.5 Verotoimisto

Kun henkilö aloittaa Suomessa työt, hän tarvitsee verokortin. Verokortin saa Pohjois-Savon verotoimiston lisälmen toimipisteestä ja se tulee toimittaa työnantajalle. Lisätietoa veroasioista löytyy netistä suomeksi www.vero.fi ja englanniksi www.vero.fi/english.

4.3 Muut toimijat

4.3.1 Seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt

Maahanmuuttajat usein löytävät tiensä ja ovat tietysti myös tervetulleita alueella toimivien eri seurakuntien toimintaan. Ylä-Savon ev.lut. ja ortodoksisten seurakuntien yhteystiedot ovat liitteessä. Muiden seurakuntien toiminnasta voi kysyä suoraan asianomaisilta.

lialmessa toimii kohtaamispaikka Porstua, jossa työskentelee maahanmuuttajataustainen henkilö emäntänä. Emännän antaman ohjauksen, neuvonnan ja tuen lisäksi Porstuassa on mahdollista osallistua tapahtumiin sekä kohdata muita maahanmuuttajia ja suomalaisia. Toiminta jatkuu tällaisena ainakin huhtikuun 2012 loppuun. Lisätietoja: www.porstuaan.fi.

Vuoden 2011 lopussa aloitellaan hanketta, jossa kartoitetaan ja selvitetään seurakuntien tekemä työ maahanmuuttajien parissa ja tavoitteena on muodostaa yhteinen suunnitelma siitä, mitä voidaan ja mitä pitäisi tehdä ja mikä on seurakuntien rooli osana kolmatta sektoria, maahanmuuttajien kotoutumista ajatellen. Selvitys, suunnitelma tai yhteinen näkemys valmistuu mahdollisesti toukokuun 2012 lopussa.

lialmen ortodoksinen seurakunta järjestää kerran kuukaudessa maahanmuuttajailtoja. Seuraa ilmoituksia lialmen Sanomista. Lisätietoja: http://www.ort.fi/fi/kirkko_palvelee/srk/iialmi/index.php

Katoliset seurakunnat ovat mm. Oulussa ja Jyväskylässä.

Islaminuskoisille lähin moskeija toimii Kuopiossa osoitteessa: Savon Islamilainen yhdyskunta, Soikkokuja 12, Kuopio.

4.3.2 Järjestöt ja vapaaehtoistoiminta

Ylä-Savossa on runsaasti erilaisia järjestöjä ja yhdistyksiä, jotka toiminnassaan ottavat huomioon maahanmuuttajat. Seuraavassa muutamia esimerkkejä näistä toimijoista.

MoniNaiset -ryhmä

Ylä-Savon ensi- ja turvakodin tiloissa lisälnessa kokoontuu kerran kuukaudessa ryhmä MoniNaiset, joka on tarkoitettu maahanmuuttajaisille. Ryhmän toimintaan on kuulunut mm. museoissa vierailu, tutustumismatkat eri puolille Suomea, kylpyläkäynnit, hiihtoretket, teemaluennot maahanmuuttajaisille, hygieniapassikoulutus jne. MoniNaiset toimii lisälnessa osoitteessa Karjalankatu 34 A.

4H -yhdistykset

4H-yhdistykset tarjoavat harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille, joita kiinnostaa esim. kokkaaminen, eläimet, puutarha-, metsä- ja luontoasiat sekä kansainvälisyys. Toimintaa ohjaavat koulutetut ohjaajat. Sosiaaliset vuorovaikutustaitot kehittyvät kerhoissa, leireillä ja kursseilla. Nuorille on lisäksi tarjolla työpaikkoja sekä yritys- ja projektitoimintaa. Mukaan toimintaan pääsevät kaikki 6-29 -vuotiaat.

Maahanmuuttajia pyydetään ottamaan rohkeasti yhteyttä tai pistäytymään, niin toiminnasta kerrotaan lisää. 4H -yhdistyksen toiminnassa Ylä-Savossa on jo mukana muutamia maahanmuuttajalapsia ja -nuoria, ja lisääkin toivotaan.

SPR:n Hoijakka

SPR:n Hoijakassa Lapinlahdella on tehty monikulttuurisuustyötä jo vuosia. Hoijakkaan on kutsuttu vieraaksi väkeä esimerkiksi kuopiolaisesta monikulttuurisuuskeskus Kompassista ja käyty Kompassilla vastavierailulla.

Hoijakassa on esim. autettu maahanmuuttajaa löytämään kalustusta kotiin ja kerrottu Lapinlahden harrastusmahdollisuuksista ja yhdistystoiminnasta. Esimerkkejä Hoijakan toiminnasta ovat järjestöjen yhteiset hapankaalitalkoot ja borssikeiton teko yhdessä. Yhteystiedot ovat liitteessä.

Lapinlahden Venäjä-seura ja kansainvälinen klubi

Lapinlahden Venäjä-seuran pääasiallinen toimintamuoto on kaikille avoin kansainvälinen klubi. Sen tarkoituksena on verkottaa mahdollisimman erilaisia ihmisiä toisiinsa: niin maahanmuuttajia kanta-asukkaiden kanssa, kuten myös erimaalaisia maahanmuuttajia keskenään.

Klubissa tutustutaan eri kulttuureihin ja kutsutaan ryhmä kylään eri ihmisten koteihin, yrityksiin sekä toisiin yhdistyksiin. Klubi on kokoontunut SPR:n vapaaehtoiskeskus Hoijakassa ja Meijerin toimintakeskus ry:n Meijerin seisakkeella. Klubi on järjestänyt mm. venäläisiä iltoja, joissa on ollut osallistujia Suomen ja Venäjän lisäksi myös muualta maailmasta. Tarkoituksena on tuoda esiin Lapinlahden nuorissa venäläisissä perheissä oleva pienyrittäjäpotentiaali.

Zonta naiset

Iisalmi Area Zonta- kerho valmistautuu käynnistämään ”Luetaan yhdessä” -kielikoulutuksen maahanmuuttajille, mikäli Ylä-Savon kunnat päättävät ottaa vastaan kiintiöpakolaisia. Luetaan yhdessä -koulutuksesta on infotilaisuus tammikuussa 2012.

5. Kehittämiskohteet ja niiden seuranta

Ylä-Savon kotouttamisohjelman kehittämiskohteiden määrittely tehtiin niin, että ohjelmaa työstävän koto-rukkasen jäsenille määriteltiin tietty kunnan palvelualue (esim. päivähoito, koulu, sosiaalityö jne.), johon liittyviä kehittämiskohteita tai ilmiöitä hän selvitti. Koto-rukkasen jäsen toimitti seuraavat kysymykset palvelualueen henkilökunnan pohdittavaksi:

1. Mitkä ovat ko. palvelualueen ilonaiheet tai vahvuudet maahanmuuttajiin ja heidän kotoutumiseen liittyen (esim. positiivista kehitystä jossain asiassa tai hyvät olosuhteet / mahdollisuudet maahanmuuttajille)?
2. Missä asioissa voitaisiin parantaa tai miten voitaisiin palvella paremmin maahanmuuttajia ko. palvelualueella (esim. selkeät puutteet palveluissa, erityiset tarpeet joita ei voida täyttää)? Mitä edellytyksiä se vaatii, että tämä puute tai parannettava seikka voisi toteutua?
3. Tulevaisuuden näkymät (mahdollisuudet ja uhat / positiiviset ja negatiiviset palvelualueella maahanmuuttajien näkökulmasta (esim. tulevat / puuttuvat toimenpiteet ongelmien ratkaisemiseksi, olosuhteiden muutos johonkin suuntaan tulevaisuudessa, resurssien määrän muutos)?

Esille nousseet kehittämiskohteet ja tavoitteet koottiin alla olevaan taulukkoon. Kehityskohteita nostettiin myös maahanmuuttajille tehdyn kyselyn ja kuulemisen kautta (ks. tämän ohjelman luku 1.3.1). Taulukossa on pyritty määrittelemään selkeä toimenpide-ehdotus tavoitteelle sekä vastuutaho ja aikataulu, jonka puitteissa toimenpiteiden onnistumista seurataan. Ylä-Savon maahanmuuttoasioiden neuvottelukunta vastaa kehittämiskohteiden seurannasta vuosittain.

Kehittämiskohde/ ongelma	Tavoite	Toimenpide-ehdotus ja seurantamittari	Vastuutaho
Maahanmuuttajat jäävät joskus ilman suomen kielen opetusta esim. aikatauluongelmien ja kurssien vaikeustasojen vuoksi.	Ylä-Savon suomen kielen ja kulttuurin opetustarjontaa lisätään.	Kansalaisopistot tekevät yhteistyötä ja lisäävät yhteiseen tarjontaan suomen kielen ja kulttuurin kursseja. Kansalaisopistoilla on vuoden päästä (2013 keväällä) 2 suomen kielen kurssia enemmän kurssitarjonnassaan.	Kaikkien kuntien kansalaisopistot Yhteyshenkilö: Maija-Leena Kempainen
Ylä-Savon alueella saa maahanmuuttajaneuvontaa.	Ylä-Savossa on tarjolla maahanmuuttajille omakielistä ohjausta ja neuvontaa kotoutumisen alkuvaiheessa.	Vuoden 2012 alusta lähtien Ylä-Savossa on kuntien yhteinen kiertävä maahanmuuttajaneuvoja.	Ylä-Savon kuntien valtuustot
Kehittämiskohde/ ongelma	Tavoite	Toimenpide-ehdotus ja seurantamittari	Vastuutaho
Ortodoksit ja islaminuskoiset ovat samoissa ryhmissä uskonnon opetuksessa	Oman äidinkielen ja uskonnon opetus olisi järjestettävä koululaisille omina ryhminään	Tarvitaan yhteisiä opettajia Ylä-Savon alueelle maahanmuuttajalasten äidinkielen ja uskonnon opetukseen. Kootaan oppilaat eri kunnista samaan paikkaan oppimaan. Järjestelyitä aloitetaan tekemään jo lukuvuoden 2012-13 aikana.	Ylä-Savon kuntien koulutoimet, sivistysjohtajat, maahanmuuttajaneuvoja
Kuntien ja SOTEn henkilökunta ym. tahot tarvitsevat täydennyskoulutusta monikulttuurisuusasioihin liittyen	Ylä-Savossa järjestetään säännöllisesti monikulttuurisuus-koulutusta kuntien työntekijöille ja muille toimijoille	Kunnat järjestävät vuorotellen yhden monikulttuurisuus-koulutuksen lukuvuodessa (syksy ja kevät), joka on avoin kaikkien kuntien työntekijöille. Kurssien seuranta ja koordinointi on maahanmuuttaja-	Maahanmuuttajatyön neuvottelukunta ja Ylä-Savon kuntien henkilöstöhallinnon toimijat Ylä-Savon kansalaisopistot (Ensimmäinen

		<p>neuvottelukunnan tehtävä. Rahoitus tulee kuntien henkilökunnan koulutusrahoista.</p> <p>Kansalaisopistot tarjoavat lisää monikulttuurisuus-koulutusta</p>	<p>koulutus järjestetään Vieremällä tulkinkäytöstä kevät 2012)</p>
<p>Tulkinkäytön mahdollisuuksia ei tunneta</p>	<p>Tulkinkäyttöä koordinoidaan kuntien yhteistyönä (esim. maahanmuuttajaneuvojan ylläpitämänä), jotta tulkin tilaaminen olisi mahdollisimman helppoa. Tulkinkäyttöön koulutetaan kuntien henkilökuntaa.</p>	<p>Tulkinkäytön koulutus järjestetään keväällä 2012.</p> <p>Tulkeista kerätään lista, joka toimitetaan kaikkien nähtäväksi. Listaa päivitetään vuosittain. Lista valmistuu vuoden 2012 aikana.</p>	<p>Maahanmuuttajatyön neuvottelukunta ja Ylä-Savon kuntien henkilöstöhallinto</p> <p>Ylä-Savon kiertävä maahanmuuttajaneuvoja</p>

Kehittämiskohde/ ongelma	Tavoite	Toimenpide-ehdotus ja seurantamittari	Vastuutaho
Monen kuukauden (touko-syyskuu) tauko suomen kielen kursseissa kesäisin	Kuopion kesäyliopiston suomen kielen kurssien tarjonnan lisääminen nykyisten intensiivikurssien lisäksi myös kesäkuukausille.	Järjestetään kesä- ja elokuulle 2012 suomen kielen intensiivikurssi(t).	Kuopion kesäyliopisto, lisalmen toimipiste Yhteyshenkilö: Kesäyliopiston lisalmen toimipisteen sihteeri
Maahanmuuttajanuoret eivät käytä nuorisopalveluja	Integroidaan maahanmuuttajanuoret mukaan nuorisotoimien järjestämään toimintaan	Kohdennettua tiedottamista nuorisopalveluista Omaa toimintaa maahanmuuttajanuorille ja nuorten integroituminen normaaliryhmiin. Harkitaan Ylä-Savon kuntien yhteinen monikulttuurisesta nuorisotyöstä vastaava henkilön nimeämistä (vuonna 2012)	Ylä-Savon kuntien nuorisotoimet ja Etsivän nuorisotyön työntekijät Nuorisojärjestöt

LIITTEET

Liite 1 Yhteystiedot

Ylä-Savon koto-työryhmä (Ylä-Savon kotouttamisohjelmaa valmistellut työryhmä):

Susan Baer, Keiteleen kunta
 Mirja Haataja, Pielaveden kunta
 Outi Heusala, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä
 Hannele Juntunen, Ylä-Savon ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
 Maija-Leena Kemppainen, Vieremän kunta, pj.
 Henna Lindroos, Vastaanottava Pohjois-Savo ESR-hanke, siht.
 Harri-Pekka Luomi, Etappi-hanke, Iisalmen kaupunki
 Jarmo Miettinen, Iisalmen kaupunki
 Ritva Mustonen, Iisalmen ev.lut seurakunta
 Virpi Nevalainen, Lapinlahden kunta
 Leena Pietikäinen, Kiuruveden kaupunki
 Kaja Rahkema, Vastaanottava Pohjois-Savo -ESR-hanke, Iisalmi
 Anne Roponen, Iisalmen kaupunki
 Tiina Sotialo, Iisalmen TE-toimisto
 Sanna Suomi, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä
 Hanna-Leena Tela, Etappi-hanke, Iisalmen kaupunki
 Margarita Titova, Vastaanottava Pohjois-Savo -ESR-hanke, Iisalmi
 Riitta Topelius, Iisalmen kaupunki
 Ville Väisänen, Sonkajärven kunta

- Kuntien palvelut

Kansalaisopistot

Iisalmen kansalaisopisto
 Iisalmen kulttuurikeskus
 Kirkkopuistonkatu 9, 74100 Iisalmi
 Puh. 017 272 3370
www.iisalmi.fi → Palvelut → Koulutus → Kansalaisopisto

Kiuruveden kansalaisopisto
 Harjukatu 2 B, 74700 Kiuruvesi
 Puh. 040 527 1798 (toimisto) tai 040 039 9301 (opintosihtööri)
kansalaisopisto@kiuruvesi.fi
<http://www.kiuruvesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Kansalaisopisto.iw3>
 Ennakoilmoittautuminen: <https://www.opistopalvelut.fi/kiuruvesi/>

Vieremän kansalaisopisto
 Myllyjärventie 1, 74200 Vieremä
 Puh. 0400 370 132
<http://www.vierema.fi/Suomeksi/Palvelut/Vapaa-aika/Kansalaisopisto/Kurssitarjonta.iw3>

Kaskikuusen kansalaisopisto (Lapinlahti ja Varpaisjärvi)

<http://www.kaskikuusi.fi/>

Asematie 4, 73100 Lapinlahti

Puh. 040 4883 202

PL 17, 73201 Varpaisjärvi

Puh. 040 4883 202

Pielaveden ja Keiteleen kansalaisopisto

Pielaveden toimipiste

Koulutie 1, 72400 Pielavesi

Puh. 017 273 2172, 040 4894187

Keiteleen toimipiste

Pikonmäentie 2, 72600 Keitele

Puh. 017 273 1151

Sonkajärven kansalaisopisto

Rutakontie 21 (Kirjastotalo), 74300 Sonkajärvi

Puh. 017 272 7102 (toimisto), 017 272 7103 (kirjasto)

http://sonkajarvi.fi/Suomeksi/Palvelut/Opetus_ ja_koulutus/Kansalaisopisto.iw3

Kirjastot

Iisalmen kirjasto

Kirkkopuistonkatu 9, 74100 Iisalmi

Puh. 017 272 3500

Iisalmen kirjaston aukioloajat löydät osoitteesta: www.iisalmi.fi → Palvelut →

Kulttuuripalvelut → Kirjasto → Aukioloajat ja yhteystiedot

Keiteleen kirjasto

Kulttuuriasiat

Koulutie 1, 72600 Keitele

Puh. 017 273 1303

www.keitele.fi → Palvelut → Kirjasto

Kiuruveden kaupunginkirjasto

Lähteentie 10 A, 74700 Kiuruvesi

Puh. 040 5766 500

www.kiuruvesi.fi → Palvelut → Kirjasto

Lapinlahden kunnankirjasto

Mykkäläntie 2, 73100 Lapinlahti

Puh. 040 4883 275

www.lapinlahti.fi → Vapaa-aika → Kirjasto

Pielaveden kunnankirjasto

Laurinpurontie 14, 72400 Pielavesi

Puh. 017 273 2193, 040 489 4191

www.pielavesi.fi → Palvelut → Kirjasto

Sonkajärven kirjastotalo
 Rutakontie 21, 74300 Sonkajärvi
 Puh. 017 272 7103
www.sonkajarvi.fi → palvelut → kirjasto- ja tietopalvelut

Sukevan kirjasto
 Sukevantie 22, 74340 Sukeva
 Puh.017 2727981

Varpaisjärven kirjasto
 Kirjastontie 1, 73200 Varpaisjärvi
 Puh. 040 4883 274
www.varpaisjarvi.fi → Kuntapalvelut → Sivistyspalvelut → Kirjasto

Vieremän kunnankirjasto
 Lyhtytie.2, 74200 Vieremä
 Puh. 0400 370 126
www.vierema.fi → Palvelut → Kirjasto

Valmistava opetus

Sivistyspalvelukeskus
 Riistakatu13, 74100 Iisalmi
 Kiertävä erityisopettaja Olga Geimonen
 Puh. 017 272 3365 tai 040 830 920

Etappi-hanke

Kauppakatu 24, 74100 Iisalmi
 Suunnittelija Hanna-Leena Tela
 puh. 040 830 2733 tai 040 830 2723,
www.etappi.eu

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä
 Postiosoite: PL 4 (Meijerikatu 2), 74101 Iisalmi
 Laskutusosoite: PL 17, 74101 Iisalmi
 Puh. 017 272 31 (vaihde)
kirjaamo@ylasavonsote.fi
www.ylasavonsote.fi

Iisalmen sairaala (Riistakatu 23) Puh. 017 272 2000 (vaihde)
 Iisalmen terveyskeskus (Meijerikatu 2) Puh. 017 272 41 (vaihde)
 Kiuruveden terveyskeskus (Nivankatu 31) Puh. 017 272 900 (vaihde)
 Sonkajärven terveyskeskus (Taivallahdentie 4) Puh. 017 272 700 (vaihde)
 Vieremän terveyskeskus (Ponssentie 11) Puh. 017 272 850 (vaihde)

Päivystys, puhelinneuvonta ja hoitoonohjaus alla mainittuina aikoina terveyskeskuksissa, muina aikoina yhteispäivystyksessä Iisalmen sairaalassa (Riistakatu 23).

- Iisalmi (ma - to klo 08 - 18, pe klo 08 - 15.30), päivystys Iisalmen sairaalassa 24 h, puh. 017 272 4224
- Kiuruvesi (ma - su klo 08 - 20), puh. 017 272 9482
- Sonkajärvi (ma - pe klo 08 - 16), puh. 017 272 7468
- Vieremä (ma - pe klo 07.30 - 15.30), puh. 017 272 8471 ja 017 272 8472

Lasten ja nuorten palvelut, ohjaus ja neuvonta (ma, ke, pe klo 09–10), puh. 0400 144 514
 Mielensterveys- ja päihdepalvelut, ohjaus ja neuvonta (24 h), puh. 040 761 4400
 Yhteispäivystys Iisalmen sairaala, 24 h, puh. 017 272 2346

Nuorisotoimet

Iisalmen vapaa-aikapalvelukeskus
 Joukolankatu 15, 74100 Iisalmi
 Puh. 040 5454 546

- Iisalmen nuorisotalo, Kirkkopuistonkatu 25, 74100 Iisalmi
 - Kangaslammin nuorisotupa, Pajukatu 1, 74130 Iisalmi
 - Peltosalmen Peltokoto, Asuntopolku 4, 74510 Peltosalmi
- www.iisalmi.fi/nuorisopalvelut
<http://www.po1nt.fi/iisalmi>

Keiteleen nuorisotoimi
 PL14, 72601 Keitele
 Puh. 040 829 5310

- Keiteleen nuorisotila, Koulutie3, 72600 Keitele
- <http://www.keitele.fi/Suomeksi/Palvelut/Nuorisotyo.iw3>

Kiuruveden nuorisopalvelut
 Kuorevirrankatu 10, 74700 Kiuruvesi

- Kiuruveden nuorisotalo Kuorevirrankatu 10, 74700 Kiuruvesi

Puh. 040 821 2630, 040 570 7241
<http://www.kiuruvesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Nuoriso.iw3>

Lapinlahden nuorisotoimi
 Asematie 4, 73100 Lapinlahti

- Lapinlahden nuorisotila, Asematie 6, 73100 Lapinlahti

Puh. 040 4883 772 tai 040 4883 774

- Varpaisjärven nuorisotila, Kirjastontie 4, 73200 Varpaisjärvi

Puh. 040 4883 803
<http://www.lapinlahti.fi/index.php?page=nuorisotilat>
<http://www.lapinlahti.fi/?page=palvelut.perheosasto.perhepalvelut.nuorisotyo>

Pielaveden nuorisotyö
Kulttuuritoimisto, Koulutie 1, 72400 Pielavesi
Puh. 017 273 2181 tai 0400 186351

- Pielaveden nuorisotila, Laurinpurontie 14
<http://www.pielavesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Nuoriso.iw3>
<http://www.po1nt.fi/pk/pielavesi.html>

Sonkajärven nuorisotoimi
Rutakontie 28, 74300 Sonkajärvi
Puh. 040 5965 700

- Sonkajärven nuorisotila, Kuntotie 1, 74300 Sonkajärvi
- Sukevan nuorisotila, Matarantie 11, 74340 Sukeva
<http://www.sonkajarvi.fi/Suomeksi/Palvelut/Nuorisotyö.iw3>

Vieremän nuorisotoimisto
Myllyjärventie 1, 74200 Vieremä
puh. 040 753 3433

- Vieremän nuorisotalo, Petterintie 35, 74200 Vieremä
<http://vierema.fi/Suomeksi/Palvelut/Vapaa-aika/Nuorisotoimi.iw3>
<http://www.po1nt.fi/pk/vierema.html>

Etsivä nuorisotyö Ylä-Savossa

Iisalmi (ja jatkossa myös Vieremä):

Järjestää: Iisalmen Nuorison Tuki ry

Petri Karhu, puh. 044 521 00 51

Petri.karhu@kehypaja.fi

Anni Kurki, puh. 044 0375 133

Anni.kurki@kehypaja.fi

Kiuruvesi:

Järjestää Kiuruveden kaupunki

Mervi Nousiainen, puh. 040 5766 512

Miikka Rönkä, puh. 040 5766 513

miikka.ronka@kiuruvesi.fi

Sonkajärvi:

Nuorisotyöntekijä Ville Väisänen, puh. 040 5965 700

ville.vaisanen@sonkajarvi.fi

Pielavesi:

Järjestää Monitaitoiset ry

Henna Miettinen, puh. 044 297 3617

Keitele:

Järjestää Keiteleen kunta

Minna Paaskoski, puh. 040 353 6870

minna.paaskoski@keitele.fi

Lapinlahti:

Nuorisotyöntekijä Tanja Marin, puh.040 4883772

tanja.marin@lapinlahti.fi

- Muiden viranomaisten palvelut

Iisalmen Maistraatti

Virrankatu 2, 74100 Iisalmi

Puh. 071 875 0211

www.maistraatti.fi

Poliisi

Pohjois-Savon poliisilaitos

Kuopion pääpoliisiasema, maahanmuuttotoimisto

Suokatu 44 B, 70100 Kuopio

Puh. 071 87 56598 tai 071 87 56557.

Iisalmen poliisiasema

Virrankatu 2, 74100 Iisalmi

Puh. 071 87 55016.

Ylä-Savossa poliisin yhteyshenkilönä toimii:

Kaija Tiilikainen

toimistos sihteeri

Pohjois-Savon poliisilaitos, Iisalmen poliisiasema

Puh. 071 87 55016

Faksi 071 87 55101

sähköposti: kaija.tiilikainen@poliisi.fi

Kansaneläkelaitos (Kela)

www.kela.fi

Kela Iisalmi

Päiviönkatu 14, 74100 Iisalmi

Keiteleen Kela

Äyräpääntie 2, 72600 Keitele

Kiuruveden Kela

Apteekintie 8, 74700 Kiuruvesi

Lapinlahden Kela

Asematie 8, 73100 Lapinlahti

Pielaveden Kela
Puustellintie 10, 72400 Pielavesi

Sonkajärven Kela / Sonkajärven yhteispalvelu
Rutakontie 28, 74300 Sonkajärvi

Sukevan Kela/ Sukevan yhteispalvelu
Sukevantie 22, 74340 Sukeva

Varpaisjärven Kela (yleinen neuvontapalvelupiste)
Kauppatie 20, 73200 Varpaisjärvi

Vieremän Kela / Vieremän yhteispalvelu
Myllyjärventie 1, 74200 Vieremä

TE-toimisto

Iisalmen seudun työ- ja elinkeinotoimisto
Karjalankatu 3, 74100 Iisalmi, avoinna ma-pe klo 9.00-15.45
Puh. 010 19 4167

www.mol.fi

EURES-neuvoja Tiina Sotisalo
sähköposti: tiina.sotisalo@te-toimisto.fi

Kiuruvesi: Apteekintie 8
Postiosoite: PL 1, 74701 Kiuruvesi, avoinna ma-pe klo 9.00-15.45, kiinni 12.00-13.00

Pielavesi: Puistotie 30
Postiosoite: 72400 Pielavesi avoinna ma-pe klo 9.00-15.45, kiinni 12.00-13.00

Lapinlahti: Käyntiosoite: Asematie 8, 73100 Lapinlahti avoinna ma-pe klo 9.00-11.30 ja
12.30-15.45

Pohjois-Savon verotoimisto

Iisalmen toimipiste
Luuniemenkatu 3, 74101 Iisalmi
Puh. 017 153 7811

- Muiden toimijoiden palvelut

Oppilaitokset

Kuopion kesäyliopisto / Iisalmen toimipiste

Iisalmen kulttuurikeskus
Sihteeri Pirjo Mustonen
Puh. 044 746 2851

pirjo.mustonen@iisalmi.fi

Kirkkopuistonkatu 9, 74100 Iisalmi

www.uku.fi/kesayliopisto

Savon ammatti- ja aikuisopisto

Asevelikatu 24, 74101 Iisalmi

Puh.044 785 8883

Savonia ammattikorkeakoulu / Iisalmen kampus

Haukisaarentie 2, 74101 IISALMI

puh. 017 255 6000

Seurakunnat

Iisalmen evankelis-luterilainen seurakunta

Ilvolankatu 14 B, 74100 Iisalmi

Puh. 017 833 51

www.iisalmenseurakunta.fi

Evankelis-luterilaisen seurakunnan ylläpitämä

Kohtaamispaikka Porstua

Marjut Pääkkönen

Savonkatu 22, 74100 Iisalmi

www.porstuaan.fi

Iisalmen ortodoksinen seurakunta

Kirkkopuistonkatu 28, 74100 Iisalmi

Puh. 017 817 441

Iisalmen Ortodoksinen seurakuntasali

Puh. 040 1789 352

http://www.ort.fi/fi/kirkko_palvelee/srk/iisalmi/index.php

Kiuruveden seurakunta

Kirkkokatu 8A, 74700 Kiuruvesi

Puh. 017 7700 421

<http://www.kiuruvedenseurakunta.fi/>

Kiuruveden ortodoksinen seurakunta

Niemistenkatu 6, 74700 Kiuruvesi

Puh. 050 5721 026

http://www.ort.fi/fi/kirkko_palvelee/srk/kiuruvesi/ (Nettisivut palvelevat myös venäjän kielellä)

Varpaisjärven seurakunta

Kauppatie 17, 73200 Varpaisjärvi

Puh. 040 480 6801

<http://www.varpaisjarvenseurakunta.fi/>

Lapinlahden seurakunta
Mykkäläntie 6, 73100 Lapinlahti
Puh. 020 7438 151
<http://www.lapinlahdenseurakunta.fi/>

Pielaveden seurakunta
Pappilantie 11, 72400 Pielavesi
Puh. 0400 358 638
<http://www.pielavedenseurakunta.fi/>

Keiteleen seurakunta
Kirkkotie 1, 72600 Keitele
Puh. 050 303 2008
<http://www.keiteleenseurakunta.fi/>

Sonkajärven seurakunta
Rutakontie 20, 74300 Sonkajärvi
Puh. 017 8203 011
<http://www.sonkajarvenseurakunta.fi/>

Vieremän seurakunta
Kirkkotie 1, 74200 Vieremä
Puh. 017 714 504 tai 0400 714 554
<http://www.vieremanseurakunta.fi/>

Kuopion moskeija
Savon Islamilainen yhdyskunta
Soikkokuja 12, 70780 Kuopio
Sähköposti: mimursal@gmail.com

SPR:n Hoijakka

Eemil Halosentie 2, 73100 Lapinlahti
Avoimna arkisin klo 8.00 alkaen
Puh. 017 851 151 / Satu Tauro
Toini Tikkanen (ystävänpalveluvastaava)

SPR

Iisalmi
pj. Ilkka Aitto-oja, puh. 050 514 2954
[ilkka.aitto-oja\(a\)poliisi.fi](mailto:ilkka.aitto-oja(a)poliisi.fi)
Osaston toimitila: Ahjolanpihan kerhohuone, Ahjolankatu 7 B

Keitele
pj. Seppo Stranius, puh. 0400 374 818
[stranius\(a\)pp.inet.fi](mailto:stranius(a)pp.inet.fi)

Kiuruvesi

pj. Aune Hyvärinen, puh. 040 570 7691

Lapinlahti

pj. Pentti Ryth, puh. 040 510 4890
Osaston toimitila: Hoijakka, Eemil Halosentie 2

Pielavesi

pj. Kari Jääskeläinen, puh. 0400 674 776

Sonkajärvi

pj. Irene Kononov, puh. 044 585 8582
irene.kononov(a)iisalmi.fi

Sukeva

pj. Marja-Liisa Eskelinen, puh. 040 534 6424
eskelinen.mliisa(a)suomi24.fi
Osaston toimitila: Sukevan kyläkeskus, Matarantie 11

Varpaisjärvi

pj. Paula Riekkinen, puh. 0400 730 523
paulariiekkinen(a)hotmail.com
Osaston toimitila: Kauppatie 14

Vieremä

pj. Pekka Partanen, puh. 0500 572 424
pekka.parta(a)luukku.com

MoniNaiset

Karjalankatu 34 A, 74120 Iisalmi
Puh. 017 272 3284

4H -yhdistys

Vieremän 4H-yhdistys, yhteyshenkilö Tuija Kauppinen
Meijerintie 2, 74200 Vieremä
Puh. 050-3714206
www.4h.fi/yhdistykset/vierema

Kiuruveden 4H-yhdistys ry
Toiminnanjohtaja Katja Manninen
Asematie 4, 74700 Kiuruvesi
Puh. 040 587 2414
Sähköposti: kiuruvesi@4h.fi
<http://kiuruvesi.4h.fi>

Tulkkikeskukset

Keski-Suomen tulkkikeskus

Puistokatu 2 C, 4. krs.

40100 JYVÄSKYLÄ

Tulkkivälitys: (014) 266 0118 (ma, ke, pe klo 8.15 - 15.45, to 10.00 - 15.45)

Käännöspalvelu: (014) 266 3436

Koulutus: (014) 266 3438

Faksi: (014) 266 3435

S-posti: tulkkikeskus (at) jkl.fi

Kotisivu: <http://www.jyvaskyla.fi/sote/tulkkikeskus>

Pohjois-Suomen tulkkipalvelu

Hallituskatu 13 - 17 D, 2. krs (väliaikainen osoite: Torikatu 10)

90015 OULUN KAUPUNKI

PL 60

Tulkinvälitys ja käännökset: (08) 558 41856 (arkisin klo 8.30 - 15.30)

Päivystys: 044 703 1860 (arkisin klo 16 - 22 ja viikonloppuisin klo 9 - 22, kiireelliset tapaukset)

Faksi: (08) 558 41872

S-posti: tulkkipalvelu (at) ouka.fi

Kotisivu: www.ouka.fi/tulkkipalvelu

Semantix Lingua Nordica Oy

Vuorikatu 20

00100 HELSINKI

Tulkkaukset: 010 346 7520 (24h)

Käännökset: 010 346 7530

Koulutus (vaihe): 010 346 7500

S-posti: info (at) semantix.fi, tulkkipalvelu (at) semantix.fi

Kotisivu: www.semantix.fi

Liite 2: Maahanmuuton sanastoja

Ulkomaalaisviraston (Migri) sanasto sisältää keskeisiä maahanmuuttoon liittyviä termejä ja niiden selityksiä. Useimmista termeistä on myös ruotsin ja englannin kielessä käytetyt vastineet. Sanasto on tarkoitettu yleisoppaaksi. Linkki:

<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=2761> (tai www.migri.fi → vasemmasta valikosta "Sanasto").

Etelä-Savon ELY-keskuksen julkaisema "**Työperusteisen maahanmuuton sanasto**" on apuväline kaikille, jotka työssään tai muussa toiminnassaan kohtaavat maahanmuuttoon liittyviä kysymyksiä. Sanasto sisältää sekä työperusteiseen maahanmuuttoon että yleisemmin maahanmuuttoon liittyvää sanastoa. Sanaston tiedot on kerätty valtionhallinnon ohjeista ja määräyksistä sekä lakiteksteistä ja muista lähteistä.

Linkki: http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/pohjoiskarjalanely/Ajankohtaista/Julkaisut/Documents/Tyoperusteisen_maahanmuuton_sanasto.pdf (tai www.ely-keskus.fi → ELY-keskukset → Etelä-Savon ELY → Tehtävät ja toiminta → Projektit ja hankkeet → M14 Itä-Suomi aktiivisen maahanmuuttopolitiikan pilottialueeksi → "Työperusteisen maahanmuuton sanasto.pdf")

Liite 3: Ulkomaalaisten oleskeluluvat Suomessa

Tietoa ulkomaalaisten erilaisista **oleskeluluvista** (sekä myös esim. **turvapaikan hakemisesta, kansalaisuuden saamisesta ja maasta poistamisesta**) saa **Ulkomaalaisviraston (Migri)** internet-sivuilta:

<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8.2754.2770.2771> (tai www.migri.fi → sivun yläalaidasta "Tietopankki" → vasemmasta valikosta "Perustietoa menettelyistä" → "Oleskelulupa")

Liite 4: Kaaviot kotoutumisprosessista

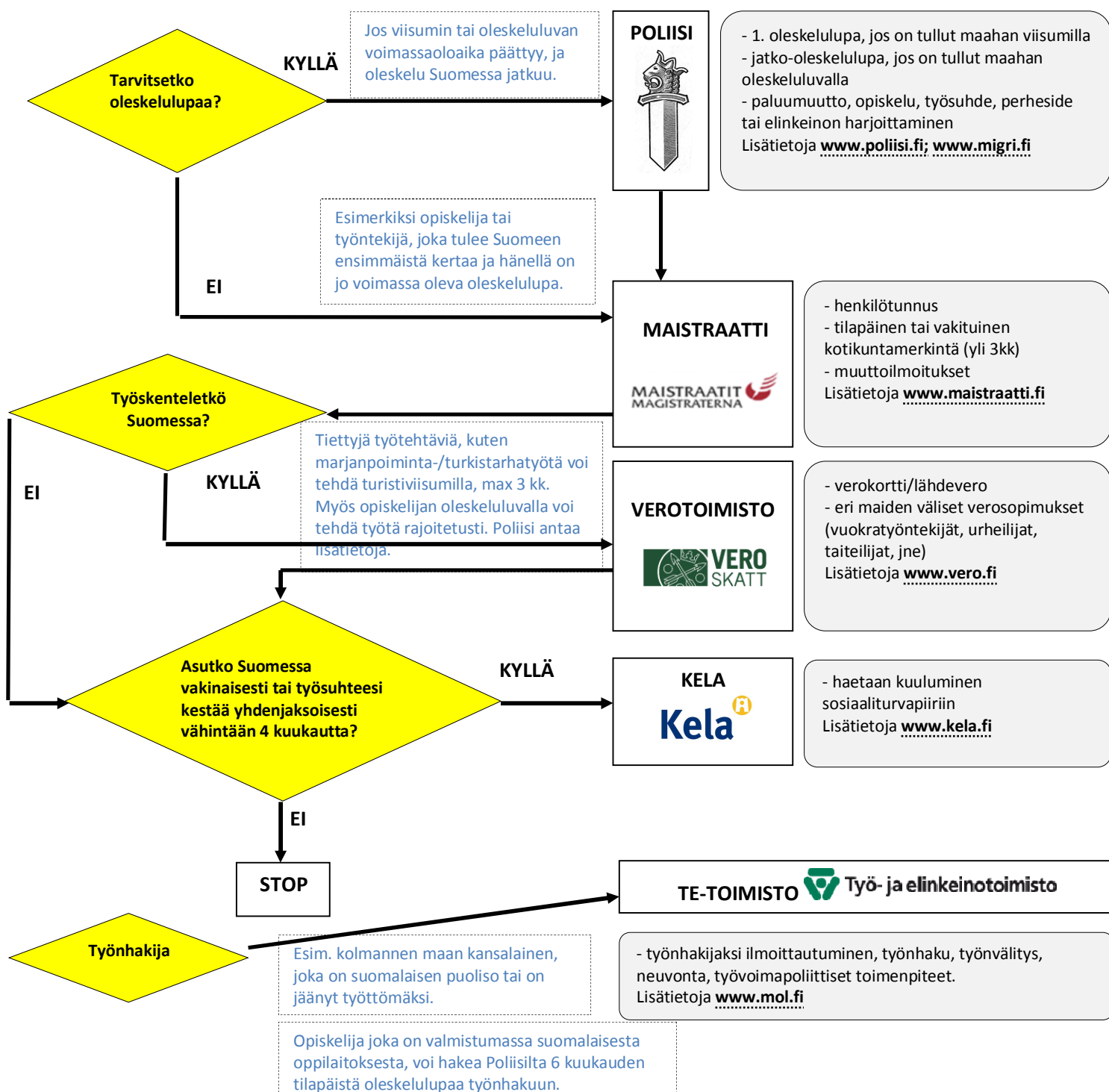
Kaavion ovat tehneet yhteistyössä: Etelä-Pohjanmaan Poliisilaitos, Seinäjoen maistraatti, KELA Seinäjoki, Etelä-Pohjanmaan verotoimisto ja Seinäjoen seudun TE-toimisto. Koordinoija: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen **ERKKI - Maahanmuuttajien ohjauskeskus -hanke** (27.11.2009).

Maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjaus - viranomaiset

Tämän prosessikaavion tavoitteena on opastaa maahanmuuttaja-asiakas oikean viranomaisen luo. Viranomainen käsittelee asiat tapauskohtaisesti. Henkilökohtainen käynti on pakollinen.

1. Kolmannen maan kansalaiset, joilla ei ole oleskeluoikeutta toisessa EU-maassa

Kolmannen maan kansalainen saapuu ensimmäistä kertaa Suomeen pääsääntöisesti joko viisumilla tai oleskeluluvalla, joka on saatu kotimaassaan. Jos oleskelu jatkuu, 1. oleskelulupaa tai jatko-oleskelulupaa haetaan Poliisilta.

Maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjaus - viranomaiset

Tämän prosessikaavion tavoitteena on opastaa maahanmuuttaja-asiakas oikean viranomaisen luo. Viranomainen käsittelee asiat tapauskohtaisesti. Henkilökohtainen käynti on pakollinen.

2. EU/ETA -kansalaiset

EU/ETA -kansalaiset voivat oleskella ja tehdä työtä Suomessa vapaasti enintään 3 kuukautta. Tämän jälkeen heidän on rekisteröitävä oleskeluoikeutensa.

